

HRVATSKI VOJNIK

Broj 404 • 14. rujna 2012. • Izlazi od 1991. • www.hrvatski-vojnik.hr

BESPLATNI PRIMJERAK

BOJNO GAĐANJE
TIGROVA

VRHUNAC OBUČNOG CIKLUSA

RAZGOVOR

LOUISA VINTON,
koordinatorica UN-a i stalna predstavnica
Programa UN-a za razvoj u Republici Hrvatskoj

CERTIFICIRANJE MULTINACIONALNE BOJNE VOJNE POLICIJE

CIAF 2012 U ČEŠKOJ

AKROGRUPA KRILA OLUJE
NAJBOLJA NA MEĐUNARODNOM AEROMITINGU

24 NOVOSTI IZ VOJNE TEHNIKE

Razvoj projekta fregata Type 26

28 RAZGOVOR

Paulo Gastão Silva, potpredsjednik programa KC-390, Embraer Defense and Security

32 VOJNA TEHNIKA

Budućnost srednjih oklopnih snaga

36 ZAPOVJEDNI SUSTAVI

SINCgars TBMS

38 VOJNE ORGANIZACIJE

Uvođenje činova u vojnu organizaciju (II. dio)

42 PODLISTAK

Dva kraljevstva na sjeveru

46 FILATELIJA

Marke - poligon za obilježavanje događaja

47 VEKSIFOLOGIJA

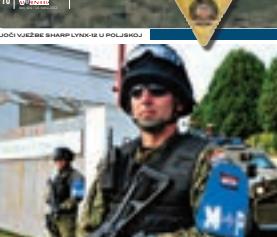
Veksilogija prije veksilogije

48 MULTIMEDIJA

Epsonov 3D projektor

50 DUHOVNOST

Ne postajemo dobri ako dotičemo svece

16
VOĆI VJEŽBE SHARP LYNX-II U POLJSKOJ

Na vježbi Sharp Lynx-II u Poljskoj je učestvovao i hrvatski korpus Specijalne vojske. U sklopu ovog događaja, hrvatski vojnici su učestvovali u raznim operativnim zadacama, uključujući i demonstraciju vojne tehnike i opreme. Hrvatski vojnici su pokazali visok profesionalizam i spremnost u radu u međunarodnom okružju. Ovaj događaj je bio prilika za razmjenu iskustava i doživljaja između hrvatskih i poljskih vojnika.

17
Luka POLJESTRIĆ, General Štab Hrvatske vojske

Luka Poljestrlić, General Štab Hrvatske vojske, je učestvovao u vježbi Sharp Lynx-II u Poljskoj. U sklopu ovog događaja, general je učestvovao u raznim operativnim zadacama, uključujući i demonstraciju vojne tehnike i opreme. General je bio zadovoljan radom hrvatskih vojnika i njihovim profesionalizmom.

CERTIFICIRANJE MULTINACIONALNE BOJNE VOJNE POLICIJE

Sharp Lynx-II dio je bire vježbe nazvane Crystal Eagle 2012. Crystal Eagle plan je napravljen sa ciljem razvoja i razmjene iskustava između vojnih snaga. Svi učesnici su u sklopu ovog događaja učestvovali u raznim operativnim zadacama, uključujući i demonstraciju vojne tehnike i opreme. Hrvatski vojnici su pokazali visok profesionalizam i spremnost u radu u međunarodnom okružju. Ovaj događaj je bio prilika za razmjenu iskustava i doživljaja između hrvatskih i poljskih vojnika.

32
VOJNA TEHNIKA

BUDUĆNOST OKLOPNIH SNAGA SE BĀZRAT NA VJEĆKO KONTAKTNOJ MREŽI I NARUZNIĆI SREDSTVIMA

UMLA NO. 26 LI GAŠČE NJE PROGRAMA FCS I PREDSTAVLJENJE NOVOG MA PRES. MEĐU OSTALIM PRIMJERI IZ KROVA OKLOPNIŠTVA

Opremanje je veoma lošo, ali nije dovoljno da se pojavi učinkoviti povećanjem broja vojnika. U sklopu ovog događaja, hrvatski vojnici su učestvovali u raznim operativnim zadacama, uključujući i demonstraciju vojne tehnike i opreme. Hrvatski vojnici su pokazali visok profesionalizam i spremnost u radu u međunarodnom okružju. Ovaj događaj je bio prilika za razmjenu iskustava i doživljaja između hrvatskih i poljskih vojnika.

33
Projekt Induktor 10.000

Diove akcije ovog događaja je postaviti na mrežu vojne tehnike i opreme. Svi učesnici su učestvovali u raznim operativnim zadacama, uključujući i demonstraciju vojne tehnike i opreme. Hrvatski vojnici su pokazali visok profesionalizam i spremnost u radu u međunarodnom okružju. Ovaj događaj je bio prilika za razmjenu iskustava i doživljaja između hrvatskih i poljskih vojnika.

BUDUĆNOST SREDNJIH OKLOPNIH SNAGA

Poštovani mornari, časnici i admirali, državni službenici i namještenici,

čestitam vam 18. rujna, Dan Hrvatske ratne mornarice.

Vaš domoljubni, ratnički i pomorski duh, baštinjači na hrvatskoj pomorskoj tradiciji, donio je pobjedičku prevagu na Jadranu tijekom Domovinskog rata. Prevagu koja je imala veliki utjecaj na konačnu победu i oslobođenje Domovine. Ovom prilikom, posebno Zahvaljujem i sjećam se onih pripadnika HRM-a koji su u pobjedu utkali svoje život.

Pripadnici HRM-a su našem moru donijeli mir i sigurnost, koje imamo danas i želimo imati zauvijek. No, na vama je i danas velika odgovornost za integritet i suverenitet Republike Hrvatske, za njezine interese na Jadranskom moru, otocima i priobalju.

Siguran sam da ćete izvršavanju zadaća i nadalje pristupati domoljubno, profesionalno, stručno i motivirano. U tome ćete ujvijek imati potporu Ministarstva obrane Republike Hrvatske.

Želim vam dobro i mirno more,

MINISTAR OBRANE
Ante Kotromanović

Poštovani mornari, vojnici, doračnici, časnici, admirali, kadeti, službenici i namještenici – pripadnici Hrvatske ratne mornarice, čestitam vam

21. OBLJETNICU OSNUTKA I DAN HRVATSKE RATNE MORNARICE!

Baštineći tradiciju hrvatskih mornara iz prošlih stoljeća, pripadnici Hrvatske ratne mornarice su i tijekom Domovinskog rata iskazali najviši stupanj pomorske vještine, borbene sposobnosti i uvježbanosti, što je odigralo presudnu ulogu u zaštiti Jadranskoga mora, otoka i priobalja. Svojim borbenim djelovanjem pripadnici HRM-a zaštitili su morsku granicu, a ujedno pružili značajnu potporu kopnenim snagama u konačnom oslobađanju okupiranih južnih područja Republike Hrvatske. Danas, nakon turbulentnog razdoblja Domovinskog rata, Hrvatska ratna mornarica, kao i cjelokupne Oružane snage, suočava se s novim izazovima.

Poštovani pripadnici Hrvatske ratne mornarice,

Pred svima nama, pripadnicima Oružanih snaga Republike Hrvatske, svakim su danom sve složenije i zahtjevnije zadaće. Ulazak Republike Hrvatske u NATO i u Europsku uniju, pred Oružane snage i Hrvatsku ratnu mornaricu postavljaju nove zadaće i nove izazove. Uvjeren sam da ćete u hrvatski mornari i nadalje svojim znanjem, vještina, visokom profesionalnošću i predanošću vojnom pozivu pridonositi ugledu Oružanih snaga i naše Mornarice. Hrvatska ratna mornarica simbolizira našu snagu i sposobnost zaštite našeg Jadranu, očuvanje hrvatskih interesa na moru te uspješno sudjelovanje u međunarodnim operacijama i vježbama sa savezničkim i partnerskim zemljama. Zajedničkim naporima te predanim radom možemo izvršiti sve zadaće koje naša Domovina stavlja pred nas.

Svima vama koji čuvate naš Jadran, naše otoke i priobalje čestitam 21. obljetnicu osnutka i 21 godinu samoprijegomog rada. Želim vam još mnogo uspjeha u profesionalnom pozivu i osobnom životu.

Neka vam je mirno more!

NAČELNIK GS OSRH
general-pukovnik Drago Lovrić

RAZGOVOR

LOUISA VINTON, koordinatorica UN-a i stalna predstavnica Programa UN-a za razvoj u Republici Hrvatskoj

Hrvatska je vješto iskoristila mogućnosti predstavljene članstvom u UN-u u pogledu aktivnog i konstruktivnog sudjelovanja u svjetskim poslovima. U tom procesu stekla je pozitivnu reputaciju kao pouzdan prinosnik miru i demokraciji. U sklopu UN-a, Hrvatska se danas smatra zemljom s bogatim iskustvom koje može podijeliti s drugima u prevladavanju naslijeđa sukoba i u provedbi dalekosežnih transformacija koje su bile preduvjet za članstvo u EU

Doprinos HRVATSKE U JEDINJENIM NARODIMA nadmašio je njezinu veličinu

U povodu održavanja međunarodnog tečaja "Obuka obučavatelja za pripremu stožernih časnika u mirovnim misijama UN-a", a u godini obilježavanja 20. obljetnice primanja RH u članstvo UN-a, imali smo prigodu razgovorati s Louisom Vinton, koordinatoricom UN-a i stalnom predstavnicom Programa UN-a za razvoj (UNDP) u Republici Hrvatskoj.

Dvije ste godine u Hrvatskoj na dužnosti koordinatorice UN-a i stalne predstavnice UNDP-a, a imate i bogato iskustvo u dosadašnjem radu u tijelima UNDP-a te u političkom novinarstvu. Kako očnjujete suradnju Hrvatske i UN-a? Hrvatska je vješto iskoristila mogućnosti predstavljene članstvom

u UN-u u pogledu aktivnog i konstruktivnog sudjelovanja u svjetskim poslovima. U tom procesu stekla je pozitivnu reputaciju kao pouzdan prinosnik miru i demokraciji. Hrvatska danas sudjeluje u devet mirovnih misija sa 130 mirovnjaka – vojnika, policajaca, ali i civila koji podupiru potragu za mirom i sigurnosti na četiri kontinenta. Nadalje, Hrvatska redovito obučava policajce i vojnike za mirovne operacije UN-a eksperimentnim tečajevima koji se svake godine održavaju u Valbandonu, Puli i Raketku u Zagrebu. Održavanje mira je najvidljiviji doprinos koji Hrvatska daje UN-u; no Hrvatska je aktivna i u mnogim drugim područjima, uključujući služenje u svojstvu nestalog člana Savjeta sigurnosti

člana Savjeta sigurnosti. Oko 400 Hrvata radi u UN-ovim agencijama diljem svijeta, a Ivan Šimonović, bivši ministar pravosuđa, na dužnosti je pomoćnika glavnog tajnika za ljudska prava u New Yorku. On nije samo najviši rangirani Hrvat u UN-u, nego i jedan od najbližih savjetnika glavnog tajnika. Hrvatska je prepoznala da je UN mjesto gdje manje zemlje mogu imati veliki glas. Glavni tajnik UN-a istaknuo je da je aktivnan doprinos Hrvatske Ujedinjenim narodima nadmašio njezinu veličinu.

U Hrvatskoj danas djeluje više agencija i organizacija Ujedinjenih naroda. Koliko njihovo djelovanje pomaže većoj demo-

Svemirka MIOČIĆ, snimio Tomislav BRANDT

kratizaciji, te posebice kvaliteti života građana u Hrvatskoj?

Težište djelovanja UN-a u Hrvatskoj postojano se razvijalo 20 godina. UN-ove agencije imaju vlastite specifične mandate, ali svi oni dijele ciljeve unapređenja jednakih prava i mogućnosti; pomažu graditi jake demokratske institucije i čvrsto civilno društvo, te unapređivati gospodarski razvoj koji poštuje okoliš. Sav naš rad odvija se u suradnji s lokalnim partnerima, bilo predstavnicima nacionalne, regionalne ili lokalne vlade, poslovnog sektora ili civilnog društva. Dio naše pomoći dajemo savjetovanjem o političkim pitanjima, a dio izravnim sudjelovanjem u projektima, no sve je to usmjereni prema jednostavnom cilju poboljšanja života ljudi i vrlo smo ponosni na rezultate koje smo postigli. Za ilustraciju imam jedan primjer: sedam ureda za potporu svjedocima-žrtvama koje je UNDP pomogao otvoriti Ministarstvu pravosuđa RH, već je pružilo savjete i pomoći više od 7500 žrtava nasilnih zločina koje su bili pozvane svjedociti na sudu. Odlučni smo podupirati i žrtve seksualnog nasilja iz rata od 1991.-1995., od kojih su mnoge čekale 20 godina za priznanje, potporu i pravdu koju zaslužuju.

Do sada ste u UNDP-u vodili više projekata razvoja. Koje druge projekte planirate ostva-

Hrvatska je prepozna da je UN mjesto gdje manje zemlje mogu imati veliki glas. Glavni tajnik UN-a istaknuo je da je aktivani doprinos Hrvatske Ujedinjenim narodima nadmašio njezinu veličinu

Hrvatska danas sudjeluje u devet mirovnih misija sa 130 mirovnjaka - vojnika, policajaca, ali i civila koji podupiru potragu za mirom i sigurnosti na četiri kontinenta. Hrvatska redovito obučava policajce i vojnike za mirovne operacije UN-a eksperimentnim tečajevima koji se svake godine održavaju u Valbandonu, Puli i Raketiju u Zagrebu

riti za vrijeme svog mandata u Hrvatskoj?

UNDP djeluje u četiri velika područja u Hrvatskoj: lokalni razvoj; socijalna integracija, ljudska sigurnost i pravda, te zaštita okoliša i energetska učinkovitost. U ruralnim područjima, osobito onima koja se još uvijek bore prevladati nasiljeđe rata, omogućili smo certificiranu obuku tisućama poljoprivrednika u specijaliziranim oblicima poljoprivrede, poput uzgoja ovaca i stoke ili proizvodnje sira, kako bi se pomoglo zadovoljiti zahtjevima tržišta EU. Surađujemo također s desecima općina i pomažemo im u pripremama za prijavu i provedbu projekata koje finansira EU. Tako aktivno tražimo sredstva za nastavak našeg rada u ruralnom razvoju. Naš rad na socijalnom uključenju ima za cilj poboljšati pristup objektima i uslugama za osobe s invaliditetom i osigurati jednakе prilike za etničke manjine, osobito Roma. Također podupiremo aktivnosti koje unapređuju pravosudni sustav i čine svakodnevni život ljudi zaštićenijim i sigurnijim. Zatim, surađujemo s Policijskom upravom kako bi zajednice učinili sigurnijim prikupljanjem i uništavanjem ilegalnog kratkog oružja i lakog naoružanja koje je ostalo nakon oružanih sukoba iz 90-ih. Od 2007. pomogli smo prikupiti više od 60 000 pušaka i eksplozivnih sredstava. U suzbijanju obiteljskog nasilja surađujemo i s policijom i drugim partnerima, uključujući predsjednika RH Ivu Josipovića. Na najveći program usredotočen je na okoliš i energetsku učinkovitost. Od 2006. provodimo opsežan Vladin program koji ima težište na smanjenju potrošnje energije i vode u zgradama javnog sektora. Trenutačno se prati potrošnja energije u 7500 od ukupno 11 000 zgrada u javnom sektoru i procjenjujemo da su naša nastojanja dosad uštedila državnom proračunu 91 milijun kuna po godini, te se ujedno smanjila emisija stakleničnih plinova. Nadogradjujući ovo djelovanje, također promoviramo pove-

ćanu uporabu solarnih i drugih obnovljivih izvora energije. Na dalmatinskoj obali proveli inovativni program s ciljem promoviranja ekološki osvijestenog "zelenog poslovanja" u turizmu, poljoprivredi i marikulturi. Ovo uključuje nastojanje da se ožive autohtone sorte biljaka i životinja kako bi se očuvala dalmatinska bioraznolikost te promovirao turizam koji obuhvaća dalmatinske tradicije. Dosad su pokrenuta 83 zelena poslovanja. Novo područje našeg rada ima težište na razmjeni iskustva Hrvatske s drugim zemljama, osobito onih koje čekaju u redu za pristupanje EU. U partnerstvu s Ministarstvom vanjskih i europskih poslova, koristimo se mrežom UNDP-a kroz jugoistočnu Europu kako bi podijelili iskustva hrvatskog uspješnog pregovaračkog tima s pandanom u Crnoj Gori, Srbiji, Makedoniji, Bosni i Hercegovini, Kosovu i Albaniji. Dijelom regije postoji velika potražnja za tim da hrvatski dužnosnici savjetuju svoje kolege u regiji, a mi činimo sve što možemo da zadovoljimo zahtjeve.

Spomenuli ste da se u Hrvatskoj dosad održalo više eksperternih tečajeva i radionica kojima se obučilo puno hrvatskih vojnika i policajaca za zadaće u projektima potpore miru. Koje su njihove prednosti?

U sklopu partnerstva sa zemljama članicama, UN organizira razne obučne programe diljem svijeta za vojne i policijske časnike. Značajno je porasla razina te obuke s obzirom na to da su se povećali zahtjevi za UN-ovim mirovnim misijama. Ti su zahtjevi srž takve obuke i osobljje se suočava sa sve složenijim zadaćama koje prelaze okvire klasičnog vojnog djelovanja pružanja zaštite i uspostavljanja mira. Tečajevi o mirovnim misijama obuhvaćaju širok raspon tema tako da sudionici ne uče samo o sigurnosti i rješavanju sukoba nego i o razorušanju, demobilizaciji i reintegraciji bivših borbenih snaga; zaštiti i promicanju ljudskih prava; obnavljanju i proširivanju državnih tijela, te čak i o promicanju društvenog i gospodarskog oporavka i razvoja. Oni predstavljaju priznanje što se tiče vještina hrvatske vojske i policije, ali i mogućnost države da služi kao regionalno središte za obučne programe.

Ove je godine Hrvatska proslavila 20. obljetnicu ulaska u članstvo UN-a. U tom razdoblju

RAZGOVOR

UN TEČAJ ZA STOŽERNE ČASNIKE U OSMVO-u U RAKITJU

U Obućnom središtu za međunarodne vojne operacije u Rakitju, 10. je rujna otvoren međunarodni tečaj pod nazivom "Obuka obučavatelja-stožernih časnika za potporu mirovnim misijama UN-a", koji se prvi put u organizaciji Ujedinjenih naroda održava u Hrvatskoj. Na tečaju je 25 polaznika iz desetak zemalja koji će se do 21. rujna obučiti za instrukture vojnih pripadnika u mirovnim misijama UN-a. Najbolje među njima UN će izabrati za predavače u budućim tečajevima koji će se provoditi diljem svijeta, a ovim tečajem Hrvatska će dobiti još četiri certificirana instruktora UN-a. Tečaj je otvorila Louisa Vinton, koordinatorica UN-a i stalna predstavnica UNDP-a u RH podsje-

ćajući na dosadašnje djelovanje UN-a u Hrvatskoj, posebice u suradnji s MORH-om i OSRH, ocijenivši suradnju iznimno kvalitetnom. Naglasila je da je Hrvatska, čak i u svjetskim razmjerima, rijetka mlada država koja je od primateljice pomoći postala davateljica snaga potpore miru sudjelujući u 19 mirovnih misija UN-a s više od 1300 pripadnika OSRH. Spomenula je i primjer uspješno okončane misije UNTAES u HR na čemu je čestitala svim građanima Hrvatske.

Uime MORH-a nazočne je pozdravio pomoćnik ministra obrane, dr.sc. Dragan Lozančić zahvalivši UN-u na potpori i povjerenju koje daje Hrvatskoj i njezinim Oružanim snagama za vođenje mnogih aktivnosti što potvrđuje i ova suradnja. U 20 godina djelovanja, otkada je UN u Hrvatskoj, kontinuirano se pokazuje cijeloj regiji da je Hrvatska jedinstvena na ovom području po uspješno provedenim transformacijama, istaknuo je Lozančić, te dodaо kako je time stekla suverenost da može dijeliti svoja iskustva kao poticaj cijeloj regiji.

od primatelja je postala aktivan davatelj mirovnih snaga i sudjelovala s više od 1300 pripadnika OSRH u 19 mirovnih misija UN-a. Pomaže li ratno iskustvo pripadnika OSRH u obavljanju zadaća promatrača u UN-ovim mirovnim misijama i na koji način?

S obzirom na to da smo ne tako davno iskusili užase rata, jasno je da pripadnici Hrvatske vojske imaju bolje razumijevanje u svezi s traumama koje su prošli narodi u tim zemljama, primateljima mirovnih misija. Mi to stalno slušamo od naših kolega – da se hrvatski pripadnici mirovnih misija ističu po tome što suočjeću s lokalnim stanovništvom, a što ne mogu oni vojnici koji nisu imali rat u svojoj zemlji. Ovo se primjenjuje općenito i pojašnjava zašto se Hrvatska usredotočila na vlastito iskustvo prilikom oporavka neke zemlje nakon ratnih sukoba i daje vlastiti doprinos izgradnji mira diljem svijeta.

Politička kriza u Siriji u središtu je svjetskog zbivanja već više od godinu dana. Nakon prekida vojnog dijela UN-ove misije u tom području, svjetski mediji nagadali su može li UN uopće utjecati na tijek događaja svojim mehanizmima u rješavanju krize aako ne, zbog čega?

Situacija u Siriji također odražava ograničenja s kojima se suočava UN i međunarodna zajednica u pokušaju zaustavljanja nasilja unutar granica pojedine države. Glavni tajnik osjeća se frustriranim zbog neuspjeha Vijeća sigurnosti da usuglasi mjere kojima bi se nametnule sankcije ili izravno interventiralo kod sukoba.

Za vrijeme posjeta Hrvatskoj prošlog srpnja, glavni tajnik je na slično pitanje o Srebrenici 1995. izjavio da je međunarodna zajednica podbacila tom prilikom, a poslije i u Ruandi. Istaknuo je da je UN izvukao važnu pouku iz ovog iskustva i osigurao suglasnost država članica u svezi doktrine da one imaju "odgovornost zaštитiti". To je uspješno primjenjeno u Libiji i Obali Bjelokosti za zaštitu stanovništva.

Ako država ne uspije zaštiti svoje

stanovništvo od masovnih zvjerstava i ako su propale mirovopske mjere, međunarodna zajednica ima odgovornost intervenirati putem prisilnih mjera kao što su ekonomski sankcije. Vojna intervencija je također jedna od mogućnosti, ali se zbog očiglednih razloga smatra zadnjom opcijom.

To je načelo koje glavni tajnik želi primijeniti na Siriju, ali bez potpune potpore Vijeća sigurnosti ovi naporci ne mogu se nametnuti u onoj mjeri u kojoj to zahtjeva situacija u toj zemlji. Ta situacija podsjeća na to da je UN multilateralna organizacija te se može kretati u onolikoj mjeri i onom brzinom koju joj dopuštaju zemlje članice.

Hrvatska se priprema za pridruživanje Europskoj uniji, a Agencije UN-a sve češće putem svojih globalnih mreža dijeli uspješne priče i stručno znanje iz Hrvatske sa zemljama jugoistočne Europe i Šire. Imate li neki primjer u Hrvatskoj koji će se moći primijeniti i na druge zemlje u razvoju, te kako u budućnosti vidite razvoj organizacije UN-a?

U sklopu UN-a Hrvatska se danas smatra zemljom s bogatim iskustvom koje može podijeliti s drugima u prevladavanju naslijeđa sukoba i u provedbi dalekosežnih transformacija koje su bile preduvjet za članstvo u EU. U UNDP-u se koristimo našom globalnom mrežom – imamo urede u 177 zemalja – kako bismo podijelili ovo iskustvo gdjegod ono može biti korisno i relevantno. Jasno je da će najveća potražnja biti u susjednim zemljama JIE koje dijeli mnogo od naslijeđa iz doba Jugoslavije i također teže pristupanjem u EU. Međutim, već uvodimo iskustvo Hrvatske iz područja energetske učinkovitosti, npr. u zemlje tako različite kao što je Bjelorusija i Tadžikistan. Važno nam je da su ovi uspjesi prepoznati i priznati više kao hrvatski nego što je to zasluga UNDP-a. Bez obzira na sve dosad ostvareno, ne znači da se naš rad u Hrvatskoj bliži kraju. Naprotiv, vidimo potencijal za partnerstva, osobito u skrbi za potrebe ruralnih područja i u građenju inovativnih pilot-projekata za "zeleno gospodarstvo". ■

VIJESTI IZ MORH-a

VOJNIM OLIMPIJCIMA URUČENE OLIMPIJSKE ZNAČKE OSRH

Ministar obrane Ante Kotromanović uručio je 5. rujna Olimpijske značke Oružanih snaga Republike Hrvatske olimpijcima, pripadnicima OS RH, koji su sudjelovali na Olimpijskim igrama održanim od 27. srpnja do 12. kolovoza 2012. u Londonu te ostvarili na njima vrhunske sportske rezultate.

Svečanosti uručenja nazočili su i predsjednik Hrvatskog olimpijskog odbora Zlatko Mateša, zamjenik načelnika Glavnog stožera OSRH, general-pukovnik Slavko Barić, te ostali dužnosnici Ministarstva obrane i Oružanih snaga Republike Hrvatske, kao i Hrvatskog olimpijskog odbora. Ministar Kotromanović tom je prilikom čestitao svim sportašima koji su sudjelovali na Igrama i zahvalio im, posebice onima s osvojenim medaljama. Naglasio je da su svojim nastupom promovirali Republiku Hrvatsku i Ministarstvo obrane te dodao kako sportaši uspjesima posebice promoviraju Oružane snage Republike Hrvatske čiji su pripadnici. "Svojim nastupima borite se na sportskim terenima kao što su se vaše kolege vojnici, branitelji, borili u vrijeme Domovinskog rata, časno i junački, te tako nastavljate njihov put," istaknuo je ministar u svojem govoru. "Uvjeren sam i nadam se da će u budućem razdoblju neki od vas postati i izvrsni časnici i dočasnici Oružanih snaga koji će svojim uspjesima obogatiti riznicu medalja Republike Hrvatske," zaključio je ministar Kotromanović. Predsjednik Hrvatskog olimpijskog odbora Zlatko Mateša naglasio je kako je to jedan od najuspješnijih projekata koje HOO provodi s Vladom Republike Hrvatske te je posebno zahvalio MORH-u, ministru i Oružanim snagama na potpori koja se daje i

Na Olimpijskim igrama u Londonu u devet disciplina sudjelovalo četrnaest sportaša pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske. Olimpijske značke Oružanih snaga Republike Hrvatske primili su: David Šain, Damir Martin, Martin Sinković, Valent Sinković, Lucija Zaninović, Tonči Stipanović, Snježana Pejčić, Bojan Đurković, Ivan Kljaković Gašpić, Šime Fantela, Igor Marenčić, Neven Žugaj, Nenad Žugaj i Tina Mihelić.

Foto: Josip KOP

sportašima i HOO-u. Čestitajući svim nazočnim olimpijcima na ostvarenim rezultatima izrazio je uvjerenje da će se i u budućnosti izvrsna suradnja između Ministarstva obrane, OSRH i HOO-a nastaviti te rezultirati još većim brojem odličja naših najboljih sportaša. Spomenuto uvjerenje dijeli i zamjenik načelnika GS OSRH general Slavko Barić koji je uz čestitku "olimpijcima vojnicima" naglasio da je projekt koristan ne samo za sport u Republici Hrvatskoj, nego i da daje poticaj za budući razvoj Oružanih snaga. "Svojim primjerom vrhunskih sportaša siguran sam da možete ostalim vojnicima pokazati kako se jedino upornošću, predanom radom i zalaganjem mogu ostvariti najbolji rezultati. Na isti način vrijedno i nesobično vaše kolege vojnici

diljem svijeta u mirovnim misijama promoviraju na najbolji mogući način Republiku Hrvatsku i njene Oružane snage," istaknuo je general Barić. U ime olimpijaca obratila se "brončana" Lucija Zaninović koja je zahvalila Ministarstvu obrane i Hrvatskom olimpijskom odboru na projektu i sjajnoj suradnji čime se sportašima daje apsolutna potpora i pomaže u ostvarenju vrhunskih rezultata. "Ovime ujedno," rekla je Zaninović, "Republika Hrvatska slijedi put mnogih razvijenih država u svijetu koje sličnim programima pomažu sportašima." Zaključila je pritom kako se nuda da će svi sportaši zajedno opravdati dano im povjerenje.

Svetmira MIOČIĆ

Konferencija za medije u povodu međunarodne vojne vježbe Jackal Stone 12

U ZB Zemunik je 11. rujna održana konferencija za medije u povodu održavanja međunarodne vojne vježbe Jackal Stone 12. Okupljenim su se novinarima obratili zamjenik zapovjednika vježbe, brigadni general Ivan Jurić i direktor vježbe brigadir Martin Starčević te pomoćnik načelnika Uprave za granicu Ministarstva unutarnjih poslova Stipica Kuna. Brigadni general Jurić istaknuo je da je Jackal Stone 12 najveća međunarodna vojna vježba specijalnih postrojbi u Evropi ove godine i u njoj sudjeluje 11 zemalja te 7 zemalja promatrača. Cilj joj je proširiti suradnju i interoperabilnost oružanih snaga zemalja sudionica radi jačanja regionalne sigurnosti i stabilnosti, uvježbavanje postupaka te podizanja razine sposobnosti planiranja i provedbe aktivnosti postrojbi za specijalna djelovanja. Vježba je podijeljena u dvije faze, prva od 5. do 12. rujna i druga od 13. do 25. rujna 2012. U prvoj se fazi provodi zajedničko uvježbavanje pripadnika OSRH, specijalne policije MUP-a RH i OS SAD-a dok se u drugoj fazi provodi multinacionalna vojna vježba u kojoj će sudjelovati specijalne snage iz 11 zemalja. Republika Hrvatska je po drugi put u tri godine domaćin vježbe, a u vježbu su uključeni svi Vladini resori i civilne institucije u čijoj su mjerodavnosti pojedini segmenti provedbe vježbe (Ministarstvo obrane, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture, Ministarstvo zaštite okoliša i prirode).

Foto: Davor KIRIN

Vježbe iz ciklusa Jackal Stone 12 uključuju i izgradnju objekata korisnih za lokalnu zajednicu koje financira američki partner, posredstvom Ureda za obrambenu suradnju Veleposlanstva SAD-a u RH. Tako su provedeni radovi rekonstrukcije vodovoda u Udbini i obnove dječeg vrtića u Udbini, istaknuo je general Jurić.

T. VLAŠIĆ

BOJNO
GAĐANJE
TIGROVA

VRHUNAC OBU

- Okvirni domet minobacača M-75 je 6 000 metara
- Posadu minobacača (jednu desetinu) čine zapovjednik i četiri člana posluge (ciljač, punitelj, tempirač i dodavač) te vozač kamiona

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Tomislav BRANDT

VJEŽBA NA SLUNJU BILA JE VRHUNAC OBUČNOG CIKLUSA U KOJOJ SU PRIPADNICI SATNIJE ZA VATRENU POTPORU TIGROVA TREBALI POKAZATI KOLIKO SU OVLADALI DETALJNOM PROCEDUROM GAĐANJA IZ MINOBACAČA M-75...

Satniju za vatrenu potporu 1. mehanizirane bojne Tigrovi, Gardijske motorizirane brigade, slunjski je poligon 6. rujna dočekao u prilično negostoljubivom izdanju. Dosadnu kišicu povremeno je prekidao jači pljusak, a blato se lijepilo na čizme kao "dekor". No, vježbi koja je bila u planu najveći neprijatelj je ipak

sumaglica, koja može pokvariti vidljivost, a time i precizno ispaljivanje projektila iz minobacača M-75 od 120 mm.

Kad je naša ekipa stigla na teren, najveći dio priprema već je bio obavljen. Ljudi, minobacači i streljivo su stigli iz Petrinje, podignuta su im provizirana skladišta, a minobacači

Ovom su prilikom Tigrovi upotrebjavali luke, trenutačno fugaste mine M-62P3, a gadale su se fiktivne otporne točke na brdu udaljenom oko 3300 metara

su bili uredno ukopani u plitke robove, u razmacima od desetak metara. Među vojnicima satnije bilo je iskusnih, ali i onih kojima je to bilo i prvo bojno gađanje iz tih minobacača. Svi su odreda bili ozbiljni i užurbani, povremeno pogledavajući prema označenom području ciljeva i zabrinuto promatrajući maglene oblake. Vježba

ČNOG CIKLUSA

BOJNO GAĐANJE TIGROVA

RAZVODNIK MIJO MRNAREVIĆ

Ovakvi događaji su za nas najuzbudljiviji dio godine i željeli bismo da ih je što više. Zadovoljni smo jer su pogodci bili odlični, čak vrhunski. Inače, M-75 je dosta zahtjevno oružje a da biste s njime naučili raditi, potrebno je uložiti prilično truda.

je vrhunac obučnog ciklusa. Moraju pokazati koliko su ovlađali detaljnom procedurom gađanja iz M-75. Riječ je o "vrlo moćnom oružju", rekli su nam ljudi koji su se s njime upoznali tijekom Domovinskog rata, stvara veliku buku i aktivira se daljinskim upaljivačem (kratkim ili dugim). Jedna granata uništava živu silu i razne utvrđene položaje u krugu od 60 metara.

Satniju su podržavali i navodili s promatračnice u kojoj su bili smješteni izvidnici i djelatnici zapovjednog voda. Predviđeno je gađanje linijskih (određena površina, više mina odjednom) i točkastih ciljeva (pojedinačno, npr. određeni minobacač s posadom)

Detalje nam objašnjava prvi dočasnik satnije, stožerni narednik Krešimir Kraft. Ovom su prilikom Tigrovi upotrebjavali lake, trenutačno fugaste mine M-62P3, a gađale su se fiktivne otporne točke na brdu udaljenom oko 3300 metara. Ondje se, prema taktičkoj situaciji, nalazila protivnička postrojba koju je trebalo neutralizirati i omogućiti proboj svojoj bojni. Satniju su podržavali i navodili s promatračnice u kojoj su bili smješteni izvidnici i djelatnici zapovjednog voda. Predviđeno je gađanje linijskih (određena površina, više mina odjednom) i točkastih ciljeva (pojedinačno, npr. određeni minobacač s posadom).

Na sreću sumaglica ipak nije postala pregusta i vojnici predvođeni poručnikom Pericom Vukovićem priveli su pripreme (koje uključuju mjerena i preračunavanja) kraju. Sve su mjere sigurnosti bile ispoštovane i vježba je mogla početi.

Mi smo se uputili k promatračnici kako bismo bolje vidjeli pogotke. Uz

zapovjedni kadar Tigrova, vojnike je obišao i zapovjednik brigade, brigadir Boris Šerić. Njegova nazočnost nije tek protokolarna jer je renomirani i iskusni stručnjak za topništvo. Brigadir Šerić, u društvu svojih suradnika iz Gardijske motorizirane brigade, pozorno promatra svaki detalj s promatračnice na Popovića Visu zamaskirane raslinjem. Motritelji, a s njima i mi, imaju jasan pregled svakog pogotka.

Ispaljenja je bilo mnogo. Tigrovi su pokazali veliku preciznost, bilo je pogodaka kojih se ne bi postidjeli niti strijelci iz kudikamo manjih kalibara naoružanja. Tehnička pouzdanost minobacača i streljiva praktički je bila na stopostotnoj razini. Zadovoljstvo je iskazao i brigadir Šerić, čestitavši vojnicima na postignutim rezultatima. U opisu gađanja bio je vrlo kratak. Gađali su vrlo dobro i tu nema potrebe za dodatnim komentarima, zaključio je zapovjednik brigade. ■

POZORNIK MARIO JOSIĆ

Gađanje s M-75 je zanimljiv događaj, ponajprije zbog jačine njegova kalibra i mnoštva posla oko njega. Bili smo vrlo precizni, ali uvijek može i bolje, zato ćemo sigurno dodatno "potegnuti".

Leida PARLOV,
snimila Leida PARLOV i Davor KIRIN

AEROMITING CIAF 2012 U ČEŠKOJ

Akrogrupa "Krila Oluje" na ovogodišnjem aeromitingu CIAF 2012 u Češkoj osvojila je nagradu za najbolji nastup potvrđivši da se s pravom nalazi u samom vrhu akrobatskog letenja u svijetu. Na mitingu je sudjelovalo 12 zemalja sa 70-ak aviona, pratilo ga je više od 70 000 gledatelja čije su reakcije već prvog dana pokazale da prepoznaju kvalitetu naše akrogrupe...

AKROGRUPA **KRILA OLUJE**

najbolja na
međunarodnom aeromitingu

Nagrada za najbolji nastup koju je akrogrupa "Krila Oluje" osvojila na CIAF-u 2012 u Češkoj

AEROMITING CIAF 2012 U ČEŠKOJ

Akrogrupa "Krila Oluje" ovogodišnju je sezonu aeromitinga završila sudjelovanjem na CIAF-u 2012 u Češkoj gdje je osvojila nagradu za najbolji nastup. Tako je potvrdila da se s pravom nalazi u samom vrhu akrobatskog letenja u svijetu. Izvrsno organiziran miting, najveća takva manifestacija u Češkoj, održavao se 8. i 9. rujna u Hradec Kra-

lovu, a "Krila Oluje" poziv za sudjelovanje dobili su od zapovjednika češkog ratnog zrakoplovstva, brigadnog generala Jirija Verner. Na mitingu je sudjelovalo 12 zemalja sa 70-ak aviona, pratilo ga je više od 70 000 gledatelja čije su reakcije već prvog dana pokazale da prepoznaju kvalitetu naše akrogrupe koja je u vrlo kratkom vremenu, osno-

vana je prije samo osam godina, od prvog nastupa na kojem je dočekana s nevjericom postala jedan od najpoželjnijih sudionika na aeromitinzima. Sve to zahvaljujući atraktivnom, zahtjevnom i tehnički besprijeckorno uskladenom programu koji, najbolje znaju upravo zaljubljenici akrobatskog letenja, mogu izvesti samo vrhunski obučeni piloti.

Bojnik Matija Vrđuka novi vođa
"Krila Oluje" kaže kako je njegov prethodnik postavio visoke standarde. "Nastojat ćemo ih zadržati i svake sezone u nastup uvoditi nove elemente". Nova je pozicija za njega izazov, ali i odgovornost a do sljedeće sezone nastupa čeka ga veliki posao. Naime odlaskom Damira i dolaskom Josipa svi članovi grupe mijenjaju pozicije na kojima su do sada letjeli.

U 23-minutnom programu "Krila Oluje" izvela je 23 manevra. Među njima treba izdvajiti zvono u formaciji po kojem su jedinstveni u svijetu, negativnu deltu, stall turn u formaciji i svakako Diu - trostruko ogledalo, manevr koji uz njih izvodi jedino akrogrupa brazilskog ratnog zrakoplovstva

Aeromiting u Hradec Kralovu pratilo je više od 70 000 gledatelja

23 MINUTE, 23 MANEVRA

U 23-minutnom programu "Krila Oluje" izvela je 23 manevra. Među njima treba izdvojiti zvono u formaciji po kojem su jedinstveni u svijetu, negativnu deltu, stall turn u formaciji i svakako Diu – trostruko ogledalo, manevr koji uz njih izvodi jedino akrogrupa brazilskog ratnog zrakoplovstva. Uz te su izveli i niz drugih zahtjevnih manevara s negativnim opterećenjem koje izvode samo najbolji. Na CIAF-u je samostalni nastup imao i demopilot satnik Josip Čolak koji će od sljedeće sezone biti novi član "Krila Oluje". Letjet će na poziciji prvog desnog pratitelja. S akrogrupom kao demopilot nastupa već treću sezonu zaredom. Biti dio tima za njega je korak naprijed u letačkoj karijeri, ali i veća odgovornost. "U grupi je tolerancija na pogrešku jako mala. Svaka pa i najmanja pogreška može ugroziti druge letače", kaže Čolak. Už našu nastupile su i akrogrupe iz Francuske, Litve, Češke i Poljske a od samostalnih letača svakako treba izdvojiti mađarskog pilota Petera Besenyieia, legendu svjetskog akrobatskog letenja. ■

Na mitingu u Hradecu od nastupa u Krilima Oluje oprostio se i vođa grupe bojnik Damir Barišić. Njezin je član bio od osnivanja 2004. godine. Iza njega je 85 nastupa, 36 na pozicijama pratitelja, a 49 kao vođe. Sudjelovao je u svim segmentima razvoja grupe. "Nikad nismo zadovoljni i uvijek težimo boljem. Težimo savršenstvu i trudio sam se sve ove godine da to i postignemo". Jedini je koji je u grupi ostao od prve četvorke koji su je osnovali i jedini od svih njezinih članova koji nije imao priliku pratiti njezin nastup sa zemlje jer je sudjelovao u svim dosadašnjim nastupima grupe. "Naravno da mi nije bilo lako donijeti odluku da izađem iz "Krila Oluje". Njoj sam posvetio proteklih gotovo devet godina svog života. Nisam se zasitio nastupa i to bih mogao raditi do kraja svoje karijere, ali ipak treba voditi računa o pomlađivanju kadra i stoga sam kao najstariji osjetio potrebu da budem prvi koji će ustupiti mjesto mlađima". Od početnog entuzijazma, "Krila Oluje" su, dok je Barišić bio vođa, ušla u sam vrh akrobatskog letenja u svijetu, što smatra jednim od

svojih najvećih uspjeha. "Postali smo u kratko vrijeme jedni od najrespektabilnijih sudionika na aeromiting zimama, pokazali da imamo izvrsne letače koji su "proizvod" vrhunskog sustava školovanja pilota HRZ-a." U nastupima im je uvijek na prvom mjestu bila sigurnost. "Elemente smo prilagođavali mogućnostima pilota. Za ulazak u grupu postavili smo visoke kriterije i birali samo najbolje. No posljednih godina malo broj upisanih kadeta pilota ne ide nam na ruku. Od nastupa koji će mu posebno ostati u sjećanju izdvojio je Italiju 2010. godine gdje su nastupali pred pola milijuna gledatelja, te Izmir u Turskoj prošle godine na kojem je bilo više od 300 000 gledatelja i 60 zapovednika ratnih zrakoplovstava zemalja iz cijelog svijeta. Volio bi da mu je posljednji nastup bio u Hrvatskoj. Na mjestu vođe zamijenit će ga bojnik Matija Vrduka dosadašnji repni pratitelj. Barišić vjeruje u novu postavu grupe "Vjerujem da mogu i da će letjeti na istoj razini kvalitete i sigurnosti kao i do sada", a on će ostati njihov najveći poklonik i svojim će kolegama uvijek biti spreman pomoći.

Novi video akro-grupe "Krila Oluje" možete pogledati na www.morh.hr

Misija je velik izazov za sve koji je provode, a neki njezini aspekti možda i nisu vojni, ali samo ih dobro obučene vojske mogu ostvariti, istaknuo je predsjednik Josipović

ISPRAĆAJ 20. KONTINGENTA OSRH U MISIJU ISAF

NA ISPRAĆAJU 20. KONTINGENTA OSRH U MISIJU ISAF

PREDSJEDNIK REPUBLIKE I VRHOVNI ZAPOVJEDNIK OSRH

IVO JOSIPOVIĆ IZRAZIO JE PONOS ZBOG DOPRINOSA DOSADAŠNJIH HRVATSKIH KONTINGENATA ISAF-U TE UVJERENJE DA NJEGOV PONOS DIJELE I SVI GRAĐANI REPUBLIKE HRVATSKE.

MINISTAR OBRANE ANTE KOTROMANOVIĆ OBRAĆAJUĆI SE NA ISPRAĆAJU PRIPADNICIMA KONTINGENTA MĘĐU OSTALIM JE PORUČIO DA BUDU PRAVI VOJNICI, DOSTOJNI MINISTARSTVA OBRANE I ORUŽANIH SNAGA REPUBLIKE HRVATSKE TE DA NIKAKO NE UĐU U RUTINU...

BUDITE VOJNICI DOSTOJNI

U vojarni 91. zrakoplovne baze HRZ-a i PZO-a "Pleso" održan je 3. rujna svečani ispraćaj 20. kontingenta OSRH u misiju ISAF u Afganistanu. Ispraćaju su nazočili predsjednik Republike Hrvatske i vrhovni zapovjednik OSRH Ivo Josipović, ministar obrane Republike Hrvatske Ante Kotromanović, načelnik GS OS RH general pukovnik Drago Lovrić, zamjenik glavnog ravnatelja policije Dražen Vitez te drugi dužnosnici MORH-a, OSRH i MUP-a.

Predsjednik Josipović je tijekom prigodnog obraćanja postrojenim pripadnicima kontingenta izrazio ponos zbog doprinosa dosadašnjih hrvatskih kontingenata ISAF-u izrazivši pritom uvjerenje da njegov

U 20. kontingentu ukupno je 259 pripadnika OSRH, četiri pripadnika MUP-a te osam pripadnika koji dolaze iz vojski država saveznika i partnera (Albanija, Slovenija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Makedonija). Kontingentu će biti priključeno i 35 pripadnika (33 iz OSRH, dva iz stranih zemalja) koji su već u Afganistanu.

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Josip KOPI

Ministar Kotromanović kazao je pripadnicima kontingenta da paze na sebe i jedni na druge te da poštuju zemlju u koju odlaze, njezine ljude i običaje

UNI MORE-a i OSRH

SATNIK ŽELJKO BARBIR (PUKOVNIJA VOJNE POLICIJE)

Ovo mi je treći odlazak u misiju ISAF, prvi sam put u Afganistanu bio 2008. Što se tiče vojne policije, radimo slične zadaće koje imamo i u Hrvatskoj i prilagodba na međunarodno okružje nije nam nikakav problem. Imamo uigranu ekipu i mislim da će sve ići kako treba. Poručio bih mlađim kolegama da je najbolja "formula" za odlazak i povratak u misiju "vrhunска obučenost i profesionalnost, poštivanje svih mjeru sigurnosti i mala doza sreće."

BOJNICA SILVIA FILOŠEVIĆ (ZAPOVJEDNIŠTVO ZA OBUKU I DOKTRINU)

Mogu reći da smo svi spremni, i stručno i psihički. U Afganistanu ću biti na dužnosti časnice za odnose s javnošću. Sudjelujući u ovakvim operacijama, ja i moji kolege možemo steći izvanredna iskustva koja možemo primjenjivati i dalje, u svakodnevnom radu. U Afganistanu su odnosi s javnošću iznimno bitni za stvaranje pozitivne slike i dobrih odnosa s lokalnim stanovništvom i s kolegama iz ISAF-a.

ponos dijele i svi građani Republike Hrvatske. Govoreći o samoj misiji predsjednik Josipović naglasio je da je ona velik izazov za sve koji je provode te da neki njezini aspekti možda i nisu vojni, ali samo ih dobro obučene vojske mogu ostvariti.

Ministar obrane Ante Kotromanović upozorio je vojnike da je vrijeme priprema i obuke prošlo te da sad stiže vrijerne akcije i zadaća. Poručio im je da budu pravi vojnici, dostojni MORH-a i OSRH te da nikako ne ulaze u rutinu. Ministar Kotromanović također je istaknuo da je vrlo bitno da pripadnici kontingenta paze na sebe i jedni na druge te da poštuju zemlju u koju odlaze, njezine ljude i običaje.

VOJNIK TOMISLAV LONIĆ (BOJNA VUKOVI, GMTBR)

Nervoze uoči polaska nema previše, dobro smo pripremljeni i nema nikakvih problema. Prvi put idem u misiju, stoga će pomoći starijih i iskusnijih kolega biti od velike pomoći, što se pokazalo i tijekom priprema. Inače, sama obuka za misiju bila je prilično zahtjevna, ali uspjeli smo jer smo i otprije bili dobro uvježbani. Uvjeren sam da ću imati prilike sudjelovati i u drugim misijama.

General Drago Lovrić, načelnik GS OSRH, podsjetio je da je prvi kontingenjt OSRH u misiju ISAF otisao u veljači 2003. godine i da je potrebno zahvaliti svim ljudima koji su uspješno izvršili misiju. Dodao je da će ISAF pripadnike 20. kontingenta zasigurno obogatiti novim spoznajama i iskustvima, upozorivši da je Afganistan još uvek osjetljivo područje što zadaće čini kudikamo zahtjevnijim.

Brigadir Željko Dadić, zapovjednik 20. kontingenta OSRH, vjeruje da će kontingenjt, kao i prethodni, svoju misiju izvršiti stručno i profesionalno. Istaknuo je da su pripadnici za to potpuno spremni. ■

UOČI VJEŽBE SHARP LYNX-12 U POLJSKOJ

Sharp Lynx-12 dio je šire vježbe nazvane Crystal Eagle 2012. Crystal Eagle glavna je ovogodišnja vježba Multinacionalnog korpusa Sjeveroistok (MNC NE), a MNMPBAT će se, nakon što je tijekom vježbe Sharp Lynx-12 u Poljskoj ocijene i certificiraju NATO-ovi ocjenivači, približiti statusu operativne postrojbe MNC NE-a

CERTIFICIRANJE MULTINACIONALNE BOJNE VOJNE POLICIJE

Lada PULJIZEVIĆ, fotoarhiva HVGI

Na vježbi Sharp Lynx-12 koja se od 10. do 22. rujna ove godine održava na vojnem poligonu Wędrzyn u Poljskoj, NATO-ovu će Multinacionalnu bojnu vojne policije (MNMPBAT) ocijeniti i certificirati NATO-ovi ocjenjivači. Bude li, prema NATO-ovim standardima, označena kao full operation capability (FOC), ta će jedinstvena postrojba, sastavljena od pripadnika vojnih policija Hrvatske, Slovačke, Češke i Poljske te utemeljena prema načelu reciprociteta i jednakosti, ući u postupak priključivanja NATO-ovu brzorasporedivom Multinacionalnom korpusu Sjeveroistok (MNC NE) i postat će prva takva multinacionalna NATO-ova postrojba u sklopu tog korpusa. Sharp Lynx-12 dio je šire vježbe na-

U MNMPBAT-u sudjeluju pripadnici vojnih policija četiriju nacija: uz Poljsku kao vodeću naciju sudjeluju i pripadnici iz Hrvatske, Slovačke i Češke. MNMPBAT je prva i zasad jedina NATO-ova postrojba koja djeluje na multinacionalnom načelu reciprociteta i jednakosti. To znači da su sve zemlje sudionice potpuno ravnopravne, a odluke se donose dogovorom. Ideja o osnivanju MNMPBAT-a javila se nakon 2001. godine. Teristički napad na SAD doveo je do prepoznavanja i definiranja potrebe za osnivanjem vojnopoličijskih snaga koje će, tamo gdje se za tim pojavi potreba, biti sposobne brzo i učinkovito odgovoriti na ugroze globalnog terorizma. NATO je zadaču osnutka multinacionalne komponente vojne policije povjerio Poljskoj. Od sredine 2005. u projekt se, uz Poljsku, uključila i Hrvatska, Slovačka i Češka. Četiri su nacije MNMPBAT-a 2007. godine u poljskim Gliwicama prvi put postrojene pod zajedničkom zastavom.

zvane Crystal Eagle 2012. Crystal Eagle glavna je ovogodišnja vježba Multinacionalnog korpusa Sjeveroistok (MNC NE), a MNMPBAT će se, nakon što je tijekom vježbe Sharp Lynx-12 u Poljskoj ocijene i certificiraju NATO-ovi ocjenjivači, približiti statusu operativne postrojbe MNC NE-a. Prema planu, realizaciju svojih prvih zadaća MNMPBAT bi trebao imati u misiji ISAF u Afganistanu. ■

Tijekom posljednje četiri godine vježbovni su ciklus MNMPBAT-a uz neprekidnu i tjesnu suradnju pripadnika svih četiriju nacija uključivali i redovite godišnje zajedničke vježbe pod nazivom Black Bear. Prva je u nizu tih vježbi održana 2008. u Poljskoj, zatim je slijedila Češka 2009. godine, 2010. domaćin je bila Hrvatska, a prošlogodišnji je Black Bear održan u Slovačkoj.

Multinacionalni korpus Sjeveroistok (MNC NE) jedan je od devet NATO-ovih brzorasporedivih korpusa (NATO Rapid Deployable Corps). MNC NE smješten je u poljskom Szczecinu. Danska, Njemačka i Poljska utemeljile su ga 1999. godine, a Estonija, Litva, Latvija, Češka, Slovačka, Sjedinjene Američke Države i Rumunjska poslije su mu se pridružile. Republika Hrvatska svečanim je potpisivanjem Note o pridruživanju krajem siječnja ove godine u Szczecinu postala članica spomenutog NATO-ova korpusa.

Svaki pripadnik daje sve od sebe da komunikacijsko-informacijski sustavi uvijek budu u funkciji

OPERACIJA ISAF

Ništa bez VE

**Obično ih i ne primjećuju.
Valjda tako treba biti – kad sve
radi nitko se i ne pita koliko je
truda uloženo da pripadnicima
19. HRVCON-a u operaciji ISAF veze
funkcioniraju neprekidno. To
najbolje znaju poručnica Željka
Petrović i skupnik Tomislav Cvrlje
– dobri duhovi ovoga kontingenta...**

Uglavnom se ne može protiv oblaka jer onda i najmoćnije antene na trenutke prekinu internetsku vezu. Tada časnica i dočasnik za KIS u osobnoj skupini zapovjednika 19. HRVCON-a, poručnica Željka Petrović i skupnik Tomislav Cvrlje postanu najtraženije osobe u hrvatskom kampu Cobra, u Kabulu. Uz malu naklonost prirode i malo veću Željkinu i Tomi-ru stručnost, proraz prema svijetu, osobito onaj prema domovima u Hrvatskoj ponovno se otvoriti i sve ponovno postane uobičajeno, svakodnevno. Naravno, ovo je tek jedan od segmenata: "Naš je posao puno toga iz svijeta komunikacijsko-informacijskih sustava, pa i ono što kod kuće ne spada u ovo područje. Ovdje, pored ostalog, brinemo o satelitskim TV-karticama, prijamnicima. Ovdje se susretimo s hrpsom opreme koja se u Hrvatskoj i ne koristi", govori Željka pokušavajući jednostavno objasniti tajne struke vrlo površnim poznavateljima komunikacijsko-informacijskih sustava. A tu su i radiouređaji, računalna oprema, sustavi za pozicioniranje, sustavi za ometanje radio-signala, zapravo sve ono čime se pripadnici hrvatskih kontingentata koriste u obavljanju svojih zadaća u Afganistanu. "Ukratko, tu smo i naša glavna zadaća jest osigurati da su svi sustavi u funkciji. Tu su i naše kolege

Skupnik Tomislav Cvrle
pri popravku računala

Dražen JONJIĆ

na sjeveru Afganistana, nadnarednik Damir Hanić, stožerni narednik Martin Kruc koji također daju svoj maksimum", kako bi sustavi bili uvijek u funkciji", kaže poručnica Petrović. Vrlo jednostavna formulacija, ali iziskustva u životu i radu s našim KIS-ovcima znam da je to spojeno s nebrojenim telefonskim pozivima, razmijenjenim mailovima i radom do kasnih noćnih sati. Ne žale se, oni jednostavno vole i žive za svoj posao. Od izrade planske dokumentacije, pa do razvlačenja kablova – u njihovo izvedbi sve izgleda jednostavno. "Nema

Ništa bez veze, odavno je poznata istina. U području operacije ISAF ona je onaj bitan sigurnosni element. Naši vrijedni KIS-ovci učinili su sve da ljestvica ostvarenja na ovom području bude visoko, vrlo visoko. Ipak, poručuju skromno, voljeli bi da je premaše nasljednici iz jubilarnog 20. HRVCON-a. Pridružujem se tim željama.

profesora. "Mi se trudimo da svim korisnicima pomognemo kolikogod to možemo", objašnjava Tomislav. A uz pomoći koalicijских snaga uspjeli su organizirati velik broj tečajeva kako bi upravo onima krajnjim korisnicima olakšali uporabu uređaja s kojima se možda prije dolaska u ISAF nikada nisu susretali.

Ovo im je prvi boravak u ISAF-u. "Ništa, ni jedna priprema ne može zamijeniti rad na terenu. Shvatila sam način rada s koalicijskim snagama. Ovdje uvjeti, razumljivo, nisu isti kao u Hrvatskoj. Ovo će biti dragocjeno iskustvo u budućnosti", ocjenjuje poručnica Petrović. "Rad u međunarodnom okruženju, u uređenoj okolini zasigurno je iskustvo. Ponosan sam što sam bio pripadnik 19. HRVCON-a", zaključuje skupnik Cvrle. A sklopjenih prijateljstava, onih koja ostaju trajno je nebrojeno.

Kada bih rekao da za bilo koje pitanje uvijek u kampu Cobra, ovdje u Kabulu, postoje jockeri Željka i Tomislav, to ne bi uspjelo opisati njihovu motiviranost, njihovu otvorenost. O stručnosti ne treba govoriti. Kada bi pripadnici 19. HRVCON-a birali društvo za neku buduću zadaću, neku buduću operaciju, vjerujem kako bi njihov izbor pao na ovaj KIS-ovski par.

Ništa bez veze, odavno je poznata istina. U području operacije ISAF ona je onaj bitan sigurnosni element. Naši vrijedni KIS-ovci učinili su sve da ljestvica ostvarenja na ovom području bude visoko, vrlo visoko. Ipak, poručuju skromno, voljeli bi da ona bude premašena od nasljednika iz jubilarnog 20. HRVCON-a. Pridružujem se tim željama. ■

ZISTA

tu nekih velikih objašnjenja", kaže Tomislav, "s ovim stvarima se moraš roditi". A upravo kao da su oduvijek znali da će se baviti vezom i informatikom. Jedva sam naučio poneke njihove izraze. Valjda oni najbolje znaju što oni znače. Glavno da je veza tu. Što je iza kulisa, ionako vrlo rijetko zanima one koji se vezom samo služe. I naravno, očekuju da je uvijek besprijeckorna. Posebno internet: "Znamo da upravo on pridonosi onome miru, kako naših pripadnika tako i naših obitelji. Lijepo je uz pomoći današnjih tehnologija vidjeti svoje kod kuće, a i njima nas ovdje", govori skupnik Tomislav Cvrle.

Nezamjenjivo je i iskustvo, kaže Željka. I trude se pobijediti u borbi sa satelitima i prirodom. Često i ne samo s oblacima. Pokušavaju izaći kao pobjednici u borbi protiv prašine koja jednostavno obogažava naša računala i opremu. Često je kompresor iz naše automehaničarske radionice u njihovim rukama. Malo netradicionalni pristup – no to je jedini način da se oprema osloboди kilograma prašine koja se u nevjerojatno kratkom vremenu nakuplja u kućištima uređaja. Za sada, barem mi se čini, pobjeđuju. Ili bar izvlače neriješeno. Pa čak i kad iz vodilice kabla poteče voda. Takav je posao... Na nas obične korisnike gledaju očima

U stalnoj borbi s prašinom koja se uvlači u svaki dio opreme

BSD je, osim ljudi, zadaća, tehnike i opreme postrojbi od kojih je nastao, preuzeo i tradiciju, duh i spomen na 74 poginula pripadnika

12. OBLJETNICA BSD-a

Domagoj VLAHOVIĆ

"Uigrani, obučeni, precizni, prilagodljivi svim uvjetima i svakom zahtjevu, vi ste profesionalci u punom smislu riječi," istaknuo je načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske general-pukovnik Drago Lovrić obraćajući se pripadnicima postrojbe

Uz bok najmoćnijih snaga za SPECIJALNE OPERACIJE

Pripadnici Bojne za specijalna djelovanja proslavili su 7. rujna u Delnicama 12. obljetnicu svoje postrojbe. Svečanost su uveličali načelnik GS OSRH general-pukovnik Drago Lovrić, vojni ordinarij monsinjor Juraj Jezerinac, zapovjednik Zapovjedništva za potporu general-bojnik Mate Ostović, predstavnici Oružanih snaga, MUP-a, veleposlanstva SAD-a u Republici Hrvatskoj, lokalne uprave te bivši pripadnici postrojbe.

Program proslave počeo je misom koju je u crkvi svetog Ivana Krstitelja u Delnicama služio vojni ordinarij Juraj Jezerinac te polaganjem vjenaca za poginule pripadnike specijalnih postrojbi GS OSRH, Ministarstva obrane i 1. hrvatskog gardijskog zdruga kod spomen-križa u delničkoj vojarni "Drgomalj". Ondje je održan i središnji dio svečanosti. Načelnik Glavnog stožera tom se prilikom obratio postrojenim pripadnicima BSD-a naglasivši da su se proteklih godina profilirali u

vrhunski opremljenu i obučenu postrojbu. "Uigrani, obučeni, precizni, prilagodljivi svim uvjetima i svakom zahtjevu, vi ste profesionalci u punom smislu riječi," rekao je general Lovrić. Nadalje, u svojem se obraćanju dotaknuo bogate i sadržajne međunarodne suradnje koju provodi postrojba,

njezinih zasluga za međunarodnu afirmaciju OSRH, naslijeda Domovinskog rata kao vodilje, kao i budućeg preustroja Bojne za specijalna djelovanja koja će se "i nadalje razvijati kao važan dio Oružanih snaga Republike Hrvatske".

Zapovjednik BSD-a pukovnik Dražen Ressler citajući povjesnicu postrojbe rekao je da je BSD, osim

ljudi, zadaća, tehnike i opreme postrojbi od kojih je nastao, preuzeo i tradiciju, duh i spomen na 74 poginula pripadnika koji moraju biti dovoljan motiv za profesionalan odnos

prema radu, Oružanim snagama i domovini. Pozitivnim je ocijenio dosadašnji razvoj i postignuća postrojbe zaključivši da je BSD spreman i za najveće izazove te da korača uz bok najmoćnijih snaga za specijalne operacije i u Europi i u svijetu. To su pripadnici BSD-a najbolje pokazali u međunarodnim vojnim operacijama u kojima su sudjelovali i sudjeluju. Govoreći o budućim izazovima, pukovnik Ressler istaknuo je da će obuka pripadnika imati apsolutni prioritet, a budući preustroj trebao bi jamčiti bolju operativnost, agilnost i svježinu.

Nakon prigodnih obraćanja najistaknutijim su pripadnicima postrojbe uručena promaknuća, nagrade i pohvale, a središnji je dio programa završio razgledavanjem tehničko-taktičkog zbora. ■

Tehničko-taktički zbor

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA
LJUDSKE RESURSE**

raspisuje

INTERNI NATJEČAJ

za odabir kandidata za dužnost:

- viši stožerni dočasnik u Uredu vojnog izaslanika Republike Hrvatske u Sjedinjenim Američkim Državama sa sjedištem u Washingtonu

Osim uvjeta iz članka 19. i 20. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske, kandidati trebaju ispunjavati sljedeće uvjete:

- osobni čin: stožerni narednik ili časnički namjesnik SSS
- napredna dočasnička izobrazba
- engleski jezik STANAG 3232 ili ALCPT 85
- vozačka dozvola B kategorije
- nacionalni sigurnosni certifikat stupnja TAJ-NO te sigurnosni certifikat NATO/EU – SECRET

Posebna stručna znanja i kriteriji poželjni kod odabira kandidata:

- visoka razina informatičke pismenosti
- radno iskustvo iz područja međunarodnih i stožernih poslova
- međunarodna obuka ili izobrazba

Predviđeno vrijeme početka dužnosti: rujan/ listopad 2012.

Za kandidate koji ispunjavaju uvjete provest će se individualni razgovor na hrvatskom i engleskom jeziku, a koji će biti koncipiran tako da se kandidatima postavljaju pitanja vezana uz posao koji bi obavljali u slučaju odabira.

Prijave s dokazima za ispunjavanje navedenih uvjeta kandidati mogu dostaviti na adresu: **Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske resurse, Sarajevska cesta 7, 10 000 Zagreb.**

Rok za podnošenje prijava je 7 (sedam) dana od datuma objave u Hrvatskom vojniku.

Sjećanje na tra- gičnu pogibiju hrvatskih vojni- ka u Kusonjama

Polaganjem vijenaca i paljenjem svjeća pred spomen-kapelom Male Gospe u Kusonjama, obilježena je 21. godišnjica pogibije 20 hrvatskih branitelja, pripadnika A satnije ZNG-a iz Bjelovara te 19. godišnjica pogibije trojice hrvatskih branitelja koji su prilikom polaganja vjenca poginuli od podmetnute mine. Tragični događaj u Kusonjama dogodio se 8. rujna 1991., kada se 20 hrvatskih branitelja iz Bjelovara našlo u zasjedi srpskih paravojnih postrojbi. Hrvatski vojnici okruglito su pogubljeni, a njihova su tijela u siječnju 1992. ekshumirana iz masovne grobnice Rakov potok, zajedno s još 23 ubijena hrvatska civila s područja Kusonja.

Nakon odavanja počasti polaganjem vijenaca i paljenjem svjeća kod spomen-obilježja na Rakovom potoku kojem su nazočili roditelji poginulih hrvatskih branitelja te predstavnici Ministarstva obrane RH i Ministarstva branitelja te udruga proisteklih iz Domovinskog rata, nazočni su se uputili do kapelice Male Gospe u Kusonjama gdje su se prigodnim govorima obratili izaslanik Predsjednika RH brigadni general Vlado Šindler, potpredsjednik Sabora Milorad Batinić te izaslanik ministra branitelja Ivan Grujić. Misu za poginule predvodio je požeški biskup Antun Škvorčević.

D.K.

Foto: Davor KIRIN

PRIPADNICI 10. HRVCON-a POSJETILI DŽAMIJU I SINAGOGU

U sklopu pripreme za odlazak u mirovnu misiju Ujedinjenih naroda (UNDOF) na Golanskoj visoravni pripadnici 10. kontingenta OSRH posjetili su 3. rujna džamiju i sinagogu u Zagrebu. Korisna i uspješna suradnja s Islamskom zajednicom u Hrvatskoj i Židovskom vjerskom zajednicom Bet Israel rezultirala je sadržajnim i korisnim dodatkom u pripremi naših vojnika za odlazak u mirovne misije koji ima svoj višegodišnji kontinuitet. Pripadnicima kontingenta mr. sc. Mirza ef. Mešić održao je predavanje o islamskoj kulturi i običajima te su obišli molitveni dio džamije. Nakon predavanja u džamiji pripadnici 10. UNDOF-a posjetili su sinagogu gdje im je rabin dr. Kotel Da Don, koji je i sam kao vojnik boravio na Golanskoj visoravni, dao korisne informacije i savjete o misiji.

M.Č.

DARIVANJE KRVI U DUGOM SELU

U vojarni "Pukovnik Milivoj Halar" u Dugom Selu u suradnji s Hrvatskim Crvenim križem, Gradskim društвom Crvenog križa Dugo Selo i Zavodom za transfuzijsku medicinu iz Zagreba 5. rujna organizirana je akcija dragovoljnog davanja krvi. Odaziv je bio odličan jer se prijavilo 60 darivatelja, od toga 55 djelatnika vojne NBKO te pet djelatnika ostalih postrojbi (3. bojne Pukovnije PZO, Obučnog centra vodiča i službenih pasa "Satnik Krešimir Ivošević" Pukovnije Vojne policije te Opslužništva vojarne). Od ustrojavanja BNBKO, ovo je bila druga akcija dragovoljnog darivanja krvi, a među pripadnicima se kao darivatelj ističe razvodnik Dalibor Galinec, kojem to je bilo već 54. dragovoljno darivanje krvi.

D.V.

NATO VIJESTI

Anita KONČAR, foto NATO

Neumorni u otkrivanju i sprečavanju terorističkih aktivnosti

Terorizam se ne može opravdati niti tolerirati, a NATO će u potpunosti ispuniti svoju ulogu kada je u pitanju globalna sigurnost. Saveznici i partneri neumorno rade na otkrivanju i sprečavanju terorističkih aktivnosti. Tim je riječima svoju mjesecnu konferenciju za medije otvorio glavni tajnik NATO-a, Anders Fogh Rasmussen, prisjećajući se svih žrtava terorističkog napada na SAD, 11. rujna. Govoreći o toj obiljetnici prvi čovjek NATO-a kazao je kako je "to vrijeme da se prisjetimo svih građana iz 25 NATO-ovih i partnerskih zemalja, a koji su toga dana izgubili živote. To je trenutak da se sjetimo i svih žrtava terorističkih zlodjela iz cijelog svijeta - od Madrija, Londona do Istanbula i Balija". Rasmussen je iskoristio priliku kako bi podsjetio da su upravo terorističke prijetnje, razlog zašto Saveznici u Afganistanu imaju više od 120 000 vojnika. "Želimo osigurati da ta zemlja ne postane utočište za teroriste. Naš je zadatak da do kraja misije u Afganistanu imamo jake sigurnosne afganistske snage i u toj ćemo misiji uspjeti", rekao je glavni tajnik dodajući kako je to izazovan zadatak. Napomenuo je i kako je tragičan svaki gubitak života u toj zemlji te da su njegove misli s obiteljima onih koji su ubijeni. "Moje su misli i s onima koji na terenu hrabro i predano nastavljaju svoju misiju", rekao je prvi čovjek Saveza. Osvrnuo se i na insajderske napade koji su učestali tijekom posljednjih nekoliko mjeseci, a koje je nazvao zabrinjavajućima. Istaknuo je kako

NATO zajedno s afganistanskim partnerima pomno prati situaciju i čini sve u njihovoj moći kako bi se smanjio rizik. "Kontinuirano prilagođavamo sve mjere s ciljem što veće zaštite na terenu. Prošlog tjedna razgovarao sam s afganistanskim predsjednikom i dogovorili smo da ćemo učiniti sve kako bismo se uhvatili u koštač s tim problemima. Nećemo dopustiti da neprijatelji Afganistana promijene našu strategiju, a nećemo niti dopustiti da se u toj zemlji naruše odnosi između naših partnera i nas", rekao je. Podsjetio je i kako svakodnevno svjedočimo zajedničkoj borbi desetaka tisuća ISAF-ovih vojnika afganistanskih snaga, a koji se bore za isti cilj. "Znamo i da unatoč ovim tragičnim incidentima većinu naših snaga veže nit povjerenja. Svjesni smo izazova i mogućih zastoja, no to neće zasjeniti naš zajednički napredak, a koji i dalje postizemo", istaknuo je glavni tajnik. Govoreći o tome kako afganistske snage uistinu prelaze u vodstvo, Rasmussen je kazao kako njihove trupe postaju sve profesionalnije i kako su sve bolje opremljeni. "Preuzimaju vodstvo u pružanju sigurnosti za oko tri četvrtine stanovništva", naglasio je ističući kako će NATO i tijekom idućih 28 mjeseci nastaviti trenirati i davati potporu afganistanskim snagama. Podsjetio je i kako će nakon povlačenja snaga 2014. godine, NATO u Afganistanu voditi novu misiju – savjetovanja i pomaganja Afganistanskim snagama sigurnosti.

GLAVNI TAJNIK U ARMENIJI, GRUZIJI I AZERBEJDŽANU

Glavni tajnik NATO-a Anders Fogh Rasmussen u prvom je tjednu mjeseca rujna posjetio Armeniju, Gruziju i Azerbejdžan. Tijekom susreta s armenskim predsjednikom Seržom Sargsjanom u Erevanu, zahvalio je Armeniji na snažnom doprinosu NATO-vodenim operacijama u Afganistanu i na Kosovu. Inače, Rasmussen je tu zemlju posjetio prvi put, stoga je istaknuo kako je cilj Saveza da se s tom zemljom ostvare još čvršći odnosi. Glavni je tajnik stoga dao punu potporu NATO-a procesu reforme armenske obrane i civilne zaštite. Istaknuo je i kako je Armenija dragocjen partner NATO-a, no i kako je NATO dragocjen partner toj zemlji. "Imamo priliku izgraditi još čvršće partnerstvo za budućnost, i moramo to iskoristiti, jer na taj način će i NATO i Armenija, kao i regija u cjelini, biti na dobitku", kazao je Rasmussen dodajući kako

njegov posjet ujedno održava predanost NATO-a stabilnosti i sigurnosti regije Južnog Kavkaza. Glavni je tajnik održao i govor za studente Erevanskog sveučilišta, a tijekom kojega je napomenuo da se "stare barjere ne-povjerenja u regiji" trebaju rastaviti, te da je potrebno izgraditi nove mostove pomirenja. "Povratak na sukob Armenije i Azerbejdžana ne smije se dogoditi", poručio je Rasmussen. Nakon Armenije prvi čovjek Saveza posjetio je Gruziju, gdje je nakon razgovora s predsjednikom Mihailom Sakašvilijem istaknuo kako je Gruzija poseban partner NATO-a i primjer predanosti. Rasmussen je govorio i na godišnjoj konferenciji gruzijskih veleposlanika gdje je još jednom istaknuo značajan doprinos Gruzije misiji ISAF u Afganistanu.

Održana primopredaja između 19. i 20. HRVCON-a ISAF

U kampu Warehouse u Kabulu 12. je rujna održana primopredaja između 19. i 20. hrvatskog kontingenta u operaciji ISAF te dodjela NATO medalja pripadnicima 19. HRVCON-a. Primopredaji su nazočili zamjenik zapovjednika Regionalnog zapovjedništva Capital turski brigadir Bedirhan Koc, afganistanski brigadni general Sayed Ahmad Shah te predstavnici nacionalnih kontingenata Francuske, Njemačke, Portugala, Mađarske, Bugarske, Belgije, kao i brojni drugi visoki uzvanici. Predavajući hrvatsku zastavu zapovjedniku 20. HRVCON-a brigadiru Željku Dadiću, zapovjednik 19. HRVCON-a brigadir Tomislav Galić istaknuo je kako je ovaj kontingent ostvario vrhunske rezultate te kako se nuda da će jubilarni 20. HRVCON ISAF nastaviti njihovim stopama pridonoseći tako i nadalje ugledu koji Republika Hrvatska ima u Afganistanu i cjelokupnoj međunarodnoj zajednici. Pozdravljajući pripadnike hrvatskih kontingenta u operaciji ISAF brigadir Koc istaknuo je važnost hrvatskog angažmana, zahvalivši na profesionalnom pristupu i predanosti u obavljanju zadaća u Regionalnom zapovjedništvu Capital. Zahvaljujući na naporima koji pripadnici HRVCON-a u operaciji ISAF ulažu u obuku afganistanskih snaga sigurnosti, brigadni general Sayed Ahmad Shah istaknuo je kako Afganistan poštuje napore međunarodne zajednice u izgradnji afganistske vojske i policije, posebno istaknuvši doprinos vojne policije. Pozdravljajući nazočne novi zapovjednik 20. HRVCON-a brigadir Željko Dadić rekao je da je 19. HRVCON visoko podignuo ljestvicu no da će pripadnici novoga kontingenta dati svoj maksimum te zajedničkim naporima i trudom nastaviti stazama prethodnika te im zaželio sretan povratak u domovinu. U sklopu svečanosti pripadnicima 19. HRVCON-a koji prvi put sudjeluju u operaciji ISAF dodijeljene su NATO medalje, a uručio ih je zamjenik zapovjednika RC Capital, turski brigadir Koc.

Silvija FILOŠEVIĆ

URUČENE NATO MEDALJE PRIPADNICIMA ŠKOLE VOJNE POLICIJE ANA-e

Na prigodnoj svečanosti u kampu Jullien u Kabulu, 31. kolovoza zapovjednik 19. HRVCON-a brigadir Tomislav Galić uručio je NATO medalje pripadnicima 4. vojnopolijskog savjetničkog tima (MPTAT) u Školi vojne policije ANA-e.

Osim brigadira Galića svečanosti su nazočili zapovjednik 4. MP TAT-a brigadir Željko Akrap i zapovjednik Savjetničke skupine Nastavnog obučnog središta ANA-e latvijski brigadir Ivo Mogilnijs.

"Pridonositi stabilnosti i sigurnosti osobita je privilegija, časna zadaća koja se pruža vojnicima", naglasio je obraćajući se nazočnim brigadir Galić, koji je zahvalio brigadiru Željku Akrapu i njegovu timu na svim naporima koje su uložili da Škola vojne policije ANA-e bude najuspješniji projekt A-5 inicijative. "Pokazali ste kako otvorenost i predanost regionalnoj suradnji, razvijanju dijaloga dovodi do vidljivih rezultata", naglasio je brigadir Galić.

Zahvaljujući na izvrsnoj suradnji zapovjednik 4. MP TAT-a brigadir Željko Akrap istaknuo je kako je upravo motiviranost svih pripadnika tima iz Albanije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Makedonije, Slovenije i Hrvatske pridonijela dostizanju visokih standarda po kojima je ova škola prepoznatljiva i o kojoj je u više navrata govorio i glavni tajnik NATO-a Anders Fogh Rasmussen. Osim NATO medalja najuspješnjim pripadnicima 4. MP TAT-a dodijeljene su i pohvale zapovjednika 19. HRVCON-a i zapovjednika 4. MP TAT-a. Brigadir Akrap je dodijelio zahvalnicu i brigadiru Ivi Mogilnijsu za izvrsnu suradnju u procesu uspostave sustava obuke u Školi vojne policije ANA-e.

Dražen JONJIĆ

NOVOGRADNJA PODMORNICE KLASE KILO

Ruska je brodograđevna tvrtka Admiraliti 17. kolovoza u Sankt Peterburgu svečano položila kobilicu za gradnju treće dizelsko-električne podmornice modernizirane inačice klase Kilo (Projekt 636) poznate pod oznakom Projekt 636.3. Nova će podmornica nositi naziv Starj Oskol. Početak gradnje prve podmornice modernizirane klase Kilo, Novorosijsk, svečano je obilježen u kolovozu 2010., a njezina se dostava očekuje krajem 2013. Druga je podmornica modernizirane inačice, Rostov-na-Donu, položena u studenom 2011., a u skladu s najavom dostava plovila očekuje se najkasnije tijekom 2014.

Osnovna je razlika među spomenutim dvjema inačicama Kilo podmornica u 1500 Nm doplova pri podvodnoj brzini od sedam čvorova u korist novije inačice te u znatno tišem radu u odnosu na prethodnice. Maksimalna dubina ronjenja iznosi nominalno 300 m, a u operativnim je uvjetima dosegнутa dubina od 240 do 250 m.

Temeljno se naoružanje sastoji od osam protuzračnih projektila SA-N-8 Gremin ili SA-N-10 Gimlet, a na pramčanom čelu nalazi se šest torpednih cijevi kalibra 533 mm namijenjenih protubrodskim torpedima 53-65, protupodmorničkim torpedima TEST 71/76 ili superkavitirajućim podvodnim projektilima VA-111 Shkval.

U početku je bila predviđena gradnja triju podmornica, međutim, u rujnu 2011. njihov je broj povećan na šest jedinica. Očekuje se kako će u sastav Crnomorske flote prve tri podmornice ući do 2015., a dodatne tri do 2016.

M. PTIĆ GRŽELJ

RAZVOJ PROJEKTA FREGATA TYPE 26

Britansko ministarstvo obrane službeno je odobrilo tzv. Main Gate 1 (MG1) fazu programa "iznimno sestranih" fregata projektnog naziva Type 26 namijenjenih Kraljevskoj ratnoj mornarici. Time je označen početak razdoblja razrade izvedbenog projekta koje bi trajalo 18 mjeseci, a nakon toga uslijedila bi planirana Main Gate 2 (MG2) faza donošenja konačne odluke nakon prezentacije te početak gradnje prototipnog plovila.

Faza MG1 interna je odobrena još sredinom svibnja čime je okončana dva-desetomjesečna studija koncepcijskih rješenja izrađena zajedničkom suradnjom časnika i stručnjaka ministarstva obrane i britanske brodograđevne tvrtke BAE Systems Maritime Naval Ships kao i čelnika mornarice i ostalih sudionika iz prateće industrije i vlade. Istoimena je tvrtka označena i kao primarni ugovarač za navedeni brod te integrator svih sustava na plovilu.

TESTIRANJE HAVOCA

Foto: BAE Systems

Fregate Type 26 proizile su iz plana o nabavi budućih površinskih borbenih plovila (Future Surface Combatant FSC), i to inačica C1 uz koju postoje i inačice C2 (stabilizacijsko borbeno plovilo) i C3 (oceanski ophodni brod). Buduća površinska borbena plovila ponajprije bi trebala zamijeniti fregate Type 22 i Type 23.

Prema trenutačnim spoznajama, ciljana istisnina novih fregata Type 26 bila bi oko 5800 t, duljina 148 m te širina

19 m. Propulzijski će sustav osiguravati postizanje najveće brzine iznad 28 čv, a projektni će doplov iznositi 7000 nm pri krstarećoj brzini od 15 čv. Planirana je izgradnja 10 plovila, a prva bi fregata ušla u operativnu uporabu tijekom 2020. Fregate Type 26 djelovat će sve do sredine stoljeća kao temeljna okosnica britanske ratne mornarice na području djelovanja površinskih borbenih plovila.

M. PTIĆ GRŽELJ

Foto: Lockheed Martin

Američki Marinski korpus sklopio je s tvrtkom Lockheed Martin ugovor o procjeni sposobnosti svojeg oklopнog vozila Havoc pogonske konfiguracije 8x8. Projekcija će se obaviti na marinskome poligonu za testiranja amfibijskih vozila u bazi Camp Pendleton u Kaliforniji. Testiranja će obuhvatiti razne aspekte s naglaskom stavljenim na amfibijska svojstva Havoca. Inače, Havoc je naziv koji je Lockheed Martin dao višenamjenskom Patrijiniu oklopnom vozilu AMV u koje je ugradio neke svoje tehnologije i sustave zaštite. Lockheed Martin opisuje Havoc kao niskorizično i provjereno rješenje koje je za opremanje oružanih snaga odabralo sedam država. Tvrta navodi kako ima dugo iskustvo u integriranju zapovjedno-informacijskih sustava te sustava zaštite i naoružanja na raznovrsna vozila. Smatra da će Havoc na osnovi tih iskustava osigurati visoku razinu mobilnosti i zaštite te jednostavnost uporabe i održavanja i u najtežim uvjetima.

T. VLAŠIĆ

PORINUT NAPREDNI INDONEZIJSKI TRIMARAN

Indonezijska je brodograđevna tvrtka PT Lundin Industry Invest 31. kolovoza za potrebe indonezijske ratne mornarice porinula prvi od četiri naručena karbon kompozitna trimaran označene X3K, nazvana KRI Klewang, opremljena projektima te smanjene radarske zamjetljivosti (stealth), ali i smanjenog akustičnog i magnetskog odraza. Godine 2009. spomenuta brodograđevna tvrtka potpisala je ugovor o gradnji i opremanju prvog plovila u seriji, a sama je gradnja krenula početkom 2010. Projekt je sve dosad radi specifičnog i naprednog dizajna kao i metoda građenja imao klasifikaciju povjerljivo. Detalji ugovora o gradnji, opremanju i dostavi nove klase trimarana

nisu objavljeni, no procjenjuje se da je vrijednost jednog plovila oko 12,7 milijuna američkih dolara.

Glavne su brodograđevne odlike trimarana klase X3K standardna istisnina 130 tona uz duljinu preko svega 62,53 m, duljinu vodne linije 50,77 m, gaz 1,17 m te nosivost 53,1 GT. Trupovi imaju tzv. wave piercing značajku koja omogućava iznimno dobra pomorstvena svojstva i stabilnost. Propulzijski se sustav sastoji od četiri MAN-ova dizelska motora čime se postiže najveća brzina od 30 čvorova, a maksimalni je doplov 2000 Nm pri brzini od 16 čv. Posebno je važno napomenuti da je to plovilo najveći trimaran izgrađen od kompozitnih materijala ojačanih karbonskim vlaknima, a u gradnji je primijenjen proces vakuumskе infuzije i vinilnoesterna smola. Tom je tehnologijom dobiven trup iznimne čvrstoće uz istodobno smanjenje troškova prilikom uporabe i održavanja.

Naoružanje uključuje lansere projektila, mornaričke topove kao i gumenjak s tvrdim dnom duljine 11 m. Široka paluba omogućava nošenje jednog helikoptera čime se proširuje efektivni doseg ophodnih zadaća.

M. PTIĆ GRŽELJ

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

TALIJANSKE FREGATE ZA FILIPINSKU MORNARICU

Filipinsko je ministarstvo obrane zatražilo doznačivanje proračunskih sredstava u visini od 60 milijuna američkih dolara za nabavu dviju rabljenih talijanskih fregata klase Maestrale. Predviđa se kako bi ukupna vrijednost predviđenog transfera dosegnula oko 280 milijuna dolara. Ugovor o kupnji fregata koje su ušle u operativnu službu talijanske ratne mornarice tijekom 1980-tih trebao bi biti potpisani u siječnju 2013., a nakon toga uslijedio bi opsežan remont i dostava plovila u studenom iste godine. Fregate bi ulaskom u aktivnu službu postale najveći, najopremljeniji i najjači brodovi filipinske mornarice. Brodovi će prema trenutačnim spoznajama biti prodani zajedno s protuzračnim i produžskim naoružanjem.

Trenutačno je u operativnoj službi talijanske mornarice osam fregata klase Maestrale te još uvijek nije objavljeno koja bi dva plovila bila prodana Filipinima. Navedeni su brodovi ušli u aktivnu službu u razdoblju od 1982. do 1985. Duljine su 122,7 m, širine 12,9 m te imaju maksimalnu istisninu od 3100 t. CODAG konfiguracijom propulzijskog sustava postiže se maksimlna brzina do 32 čv, a operativni je doplov 6000 nm. Temeljno naoružanje čine četiri lansera protubrodskih projektila Teseo, sustav SAM Aspide, glavni pramčani top Otobreda 127 mm, dva topa kalibra 40 mm te dvije torpedne cijevi 533 mm.

Jednako tako, postoje najave da je filipinska vlada spremna za nabavu desetak novih japanskih ophodnih brodova za potrebe nacionalne obalne straže. Detalji moguće nabave još uvijek nisu poznati.

M. PTIĆ GRŽELJ

NASTAVLJEN RAZVOJ JLTV-a

Američka kopnena vojska i Marinski korpus potpisali su s tvrtkom Lockheed Martin ugovor vrijedan 65 milijuna dolara kojim se osigurava nastavak razvoja lakog taktičkog oklopног vozila JLTV (Joint Light Tactical Vehicle). Nova faza razvoja JLTV-a treba zadržati postignuto u dosadašnjem razvoju što uključuje oklopnu zaštitu, mobilnost, pouzdanost i mogućnost prijevoza helikopterima CH-47 i CH-53 (kao podvješen teret). Usto, nova faza razvoja mora postići napredak na području smanjenja mase i cijene vozila. Dosad su postojeći prototipovi prevalili ukupno više od 250 000 kilometara tijekom raznih proba i terenskih testiranja.

Novi ugovor pokriva razdoblje od 27 mjeseci te dostavu 22 nova vozila s previđenim poboljšanjima koja uključuju primjenu jeftinijih materijala i motora smanjene potrošnje goriva te ukupno nižih troškova logističke potpore. Najveća masa vozila LM JLTV iznosi 6363 kg, pokreće ga motor Cummins snage 250 KS, a sastoji se od 1823 dijela.

T. VLAŠIĆ

Foto: Lockheed Martin

IZLOŽBE

OLUJA U MINIJATURI – ZAGREBAČKA IZLOŽBA

Izložba Oluja u minijaturi posvećena je svim hrvatskim braniteljima i svim stradalnicima Domovinskog rata. Prvi je postav izložbe predstavljen 5. kolovoza 2010. u Kninskom muzeju, u galeriji na Kninskoj tvrđavi te u crkvici sv. Barbare prigodom proslave Dana pobjede i domovinske zahvalnosti i Dana hrvatskih branitelja te petnaeste godišnjice operacije "Oluja".

Izložci obuhvaćaju tridesetak diorama, vinjeta i maketa, u različitim uobičajenim maketarskim mjerilima. Izložba nakon Knina gostuje u drugim hrvatskim gradovima. U rujnu 2010. gostovala je u Gradskoj knjižnici "Juraj Šižgorić" u Šibeniku. Povodom obi-

lježavanja Dana branitelja grada Siska, od 2. do 25. rujna 2011. godine, izložba je gostovala u Gradskom muzeju Sisak. Izložba dopunjena novim izlošcima i drugim sadržajima nastavlja svoj put te je od 18. listopada do 18. studenog 2012. godine planirano njezino prikazivanje u zagrebačkom Tehničkom muzeju.

Nositelj izložbe je Udruga Signum Laudis, uz nositelja organizator je Tehnički muzej Zagreb.

Izložba je ostvarena sredstvima Gradskog ureda za obrazovanje kulturu i šport Grada Zagreba

T. VLAŠIĆ

RAZGOVOR

Paulo Gastão Silva,
potpredsjednik programa
KC-390, Embraer Defense
and Security

**PAUL GASTÄO
SILVA, EMBRAEROV
POTPREDSJEDNIK
PROGRAMA KC-390,
TUMAČI POSLJEDNJE
TEHNOLOŠKE ZA-
KLJUČKE BRAZILSKOG
PROGRAMA RAZVOJA
TAKTIČKOG MLAZNOG
TRANSPORTNOG
ZRAKOPLOVA**

Taktičke transportne zrakoplove poput C-130 Herculesa ili C-160 Transall turboelisna pogonska grupa ograničava na znatno manje brzine i visine krstarenja u odnosu na one borbenih zrakoplova. Strateški transportni zrakoplovi poput C-17 Globemastera III s mlaznom ili A400M Atlasa s turboelisnom pogonskom grupom nove generacije krstare na gotovo jednakim brzinama i visinama kao i borbeni zrakoplovi, ali su zbog visoke nabavne cijene i operativnih troškova dostupni samo rijetkim. Pravo bi rješenje očito bio transportni zrakoplov s nabavnom cijenom i operativnim troškovima taktičkog, a brzinom i visinom krstarenja strateškog zrakoplova. Međutim, takvog na tržištu nema. Uvidjevši to, Brazilsko ratno zrakoplovstvo i tvrtka Embraer prije sedam godina započinju razvoj KC-390, mlaznog taktičkog transportnog zrakoplova i zračne cisterne u jednom (iskustva iz posljednjih sukoba upućuju i na kroničan nedostatak zračnih cisterni). Za program su do-

Prijenos tehnologije s projekta na projekt ubičajen je proces u našoj tvrtki. Ne-prekidno razvijamo civilne i vojne projekte i razmjjenjujemo tehnologiju. Puno smo tehnologije dobili iz projekta lakog jurišnika AMX iz osamdesetih godina prošlog stoljeća

sad osigurane 2,2 milijarde dolara (obuhvaća izradu dvaju prototipova i alata za proizvodnu liniju). Prve su isporuke Brazilskom ratnom zrakoplovstvu planirane za kraj 2016. godine, a o tome gdje je program danas razgovarali smo na ovogodišnjem Farnboroughu s Paulom Gastäom Silvom, potpredsjednikom programa KC-390 iz Embraerova sektora Defense and Security.

Gdje je program razvoja KC-390 danas?

Program je ušao u treću fazu, fazu u kojoj razgovaramo s našim

dobavljačima i partnerima kako bismo zajednički definirali proizvod (joint definition phase). Pokušavamo formalizirati sporazum o svim sučeljima na zrakoplovu, o tome kako se sustavi povezuju međusobno, kako se povezuju sa strukturom zrakoplova, o fizičkim značajkama tih sučelja, o logičkim značajkama sučelja, o svemu, jer sljedeća faza je faza detaljnog razvoja u kojoj dobavljači odlaze kući i razvijaju sustave za sučelja koja smo dogovorili. Za nas je to najvažnija faza u razvojnem programu jer će sve što sad napravimo defini-

To je najveći zrakoplov koji smo dosad razvijali. Prvi je s visoko postavljenim krilom i rampom za utovar tereta tako da je to puno noviteta, puno novih tehnologija za nas

Tomislav MESARIĆ, foto: Embraer

rati kako će se program nastaviti u budućnosti.

Kako stojite s financijama?

Program je naručilo Brazilsko ratno zrakoplovstvo i stoga ga u potpunosti financira vlada.

Koji su sljedeći koraci?

Sljedeće godine počinjemo izrađivati prvi prototip. Prvi let planiramo obaviti u drugoj polovici 2014. godine što je za tek nešto više od dvije godine.

Kako ste odlučivali o tome koliko i gdje ćete primjenjivati novu, takoreći neprovjerenu tehnologiju, a koliko i gdje stari, ali provjerenu?

U Embraeru imamo stroga interna pravila o primjeni novih tehnologija u razvojnim programima koja se temelje na razini zrelosti tih tehnologija. U tom programu ima

Koji je bio najvažniji kriterij pri odabiru dobavljača? Dosadašnja suradnja, napredna tehnologija, provjerena tehnologija, servisna mreža, cijena? Što se tiče tehnologije, bilo je kako sam opisao u prethodnom pitanju. U postupku odabira dobavljača koristimo sustav eliminacije s nekoliko razina. Prva je tehnička s obzirom na to da ne možemo nastaviti ako oprema ne zadovoljava temeljne tehničke zahtjeve. Druga je razina komercijalna, zatim slijede razvijenost servisne mreže i mnogi drugi aspekti. Procjenjujemo rizik za što imamo razrađenu proceduru.

Je li odabir dobavljača bio otvoren proces ili ste se obratili samo dobavljačima s kojima ste prije surađivali?

Naravno da imamo čvrste veze s nekim dobavljačima, ali svaki je novi program otvoren natječaj.

U Embraeru imamo stroga interna pravila o primjeni novih tehnologija u razvojnim programima koja se temelje na razini zrelosti tih tehnologija. U tom programu ima nekoliko vrlo zanimljivih izazova za Embraer

u našu tehnološku bazu i vrlo će se vjerojatno primjenjivati u budućim programima, pa čak i komercijalnim.

Koje je najzahtjevnije područje u razvoju KC-390?

Za nas su najzahtjevnija područja sustav za popunu goriva u letu i sustav za manipulaciju i desantiranje tereta. Ta su nam dva područja nova i najveći su izazov. U punjenju goriva u letu već imamo iskustvo, ali ne kao davaoci nego primaoci. Na tim dvama područjima puno radimo vezano uz smanjivanje rizika. To je vrlo iscrpani i tehnički zahtjevan posao. Zasad dobro napredujemo, ali to bi bila dva područja s najviše rizika.

Zašto ste sklopili partnerstvo s Boeingom? Što dobivate od njega?

Ne bih rekao da smo sklopili partnerstvo s Boeingom. Ne još. S Boeingom imamo sporazum o dvama

EMBRAER KC-390 – NOVI IGRAČ NA TRŽIŠTU

nekoliko vrlo zanimljivih izazova za Embraer. To je najveći zrakoplov koji smo dosad razvijali. Prvi je s visoko postavljenim krilom i rampom za utovar tereta tako da je to puno noviteta, puno novih tehnologija za nas. Samostalno izrađujemo i integriramo softver za upravljački sustav (Fly by Wire) što je iznimno važno. Zrakoplov će imati najsvremeniji sustav za manipulaciju i desantiranje tereta. Imat će iznimno dobro integriranu temeljnu i namjensku elektroniku. Temeljna će elektronika biti nabavljena na tržištu, ali zato je mi samostalno integriramo s namjenskom putem računala tako da je to zaista program nove generacije. No, nikad ne bismo prihvatali rizik iznad određene razine. Prihvativi rizik od razvoja novog motora usporedno s razvojem novog zrakoplova s toliko tehnoloških izazova bio bi za nas prevelik rizik.

Koliko tehnologije za taj zrakoplov dolazi iz vaše kuće? Koliko dolazi iz npr. E-jets serije regionalnih mlažnjaka (E-170/175/190/195). Koliko će iz tog programa ići u neki sljedeći komercijalni projekt?

Prijenos tehnologije s projekta na projekt uobičajen je proces u našoj tvrtki. Neprekidno razvijamo civilne i vojne projekte i razmjenjujemo tehnologiju. Puno smo tehnologije dobili iz projekta lakog jurišnika AMX iz osamdesetih godina prošlog stoljeća. Ta nam je tehnologija omogućila razvoj prve serije regionalnih mlažnjaka (E-135/140/145). To je balans, nekad tehnologija više dolazi s vojne strane, a nekada s komercijalne. Naravno, danas možemo razviti KC-390 zahvaljujući tehnologijama i mogućnostima koje smo usvojili puno prije, ali i nedavno s E-jets serijom. Sva tehnologija koju razvijemo za KC-390 bit će pohranjena

područjima suradnje – jedno je tehnološka razmjena, a drugo zajednički komercijalni angažman. Iz perspektive tehnološke razmjene mi Boingu dajemo informacije o onome što smo naučili tijekom razvoja KC-390, a on nama o tome što je naučio tijekom razvoja C-17 i zračnih cisterni koje je do danas razvio i za koje širom svijeta pruža logističku potporu. No, Boeing nema nikakve odgovornosti u spomenutom programu. Zasad samo razmjenjujemo informacije – nema obveza. Iz perspektive zajedničkog komercijalnog angažmana, s Boeingom ćemo raditi na proširenju postojeće marketinške analize s obzirom na to da je puno prisutniji na tržištu. Postoje neka tržišta koja bez Boeinga ne bismo uzimali u obzir, ali kako je on na njima prilično utjecajan mislimo da

NARUDŽBE: Pisma namjere za 60 zrakoplova: Brazil (28), Kolumbija (12), Argentina (6), Čile (6), Portugal (6), Republika Češka (2). Bude li Rafale odabran za novi lovački zrakoplov Brazilskog ratnog zrakoplovstva, francuska je vlada izrazila spremnost za narudžbu još 12 zrakoplova.

RAZGOVOR

bismo zajedno ondje mogli ostvariti određeni uspjeh.

Zašto mlazni motor? Zašto dva motora?

Zašto ne! Mlazni su motori danas vrlo pouzdani, a dva u odnosu na četiri omogućavaju znatno manje operativne troškove.

Ali, to je vojni zrakoplov i za razliku od civilnih, netko će na njega zapucati. Dva motora pružaju puno manju otpornost prema borbenim oštećenjima u odnosu na četiri?

Svi su zahtjevi što se tiče otpornosti prema borbenim oštećenjima na tom zrakoplovu ispunjeni. Zrakoplov je oklopljen, pazili smo i da kritični sustavi budu razdvojeni, a dizajnirani je za borbene operacije.

Kako ste riješili otpornost motora prema oštećenjima koja prouzročuju strana tijela s obzirom na to da je riječ o vojnom zrakoplovu koji će slijetati na improvizirane staze?

Napravili smo sve moguće analize i mislimo da smo dobro zaštićeni od stranih tijela. Imam više povjere-

Pri razmatranju sustava zaštite koji će KC-390 štititi od prijetnji modernog bojišta proveli smo detaljne analize. Odlučili smo se za gotov proizvod. Imat će sve: detektor radarskog ozračenja (RWR), detektor laserskog ozračenja (LWR), detektor približavanja rakete (MAWS), lansere mamaca i usmjerene IC protumjere (DIRCM). Za samoobrambeni smo sustav odabrali brazilski tvrtku AEL Sistemas koju su zajednički osnovali Embraera i izraelski Elbit Systems

nja u naše rješenje nego u moderne kompozitne propelere. U suvremenim turboventilatorskim (turbofan) mlaznim motorima vrlo mali dio zračne struje ulazi u jezgru motora, a sam je ventilator vrlo robustan.

Ispitivanja u uvjetima zaledivanja odličan su pokazatelj otpornosti ventilatora, a usto je i motor znatno udaljen od tla. Obavili smo i ispitivanja softverom CFD (Computational Fluid Dynamics) i uvjereni smo da imamo dobro rješenje. Naravno, morali smo doraditi sustav reverzibilnog potiska kako bismo dobili povoljnije strujanje zraka ispred uvodnika i smanjili vjerojatnost od usisavanja stranih tijela, ali to je dio razvojnog procesa. Što se tiče samog motora IAE V2500, jednak je onom na putničkim zrakoplovima, ali smo ipak morali donekle doraditi sustav za nadzor radnih parametara (FADEC) kako bismo dobili potreban potisak. Hardver motora je jednak.

Razvijate li KC-390 za operacije u mrežnom okruženju?

O dal! U razvojnoj je specifikaciji stavka za integraciju mrežnog sustava. Embraer već ima iskustva u razvoju protokola za mrežne sustave koji se nalaze u zrakoplovima Brazilskog ratnog zrakoplovstva. KC-390 bit će umrežen.

Je li riječ o nacionalnom mrežnom protokolu ili o međunarodnom kao što je Link 16?

Trenutačno imamo samo zahtjev za nacionalni mrežni protokol, ali

u budućnosti ćemo možda ponuditi i neki drugi za naše međunarodne kupce. Kao što znate, dvije su nam članice NATO-a partneri u programu (Češka i Portugal) i zasigurno će tražiti Link 16.

Planirate li samoobrambeni sustav?

Odlučili smo se za gotov proizvod. Imat će sve: detektor radarskog ozračenja (RWR), detektor laserskog ozračenja (LWR), detektor približavanja rakete (MAWS), lansere mamacica usmjerene IC protumjere (DIRCM). Za samoobrambeni smo sustav odabrali brazilsku tvrtku AEL Sistemas koju su zajednički osnovali Embraera i izraelski Elbit Systems.

Uključuje li razvojna specifikacija za KC-390 operacije u uvjetima smanjene vidljivosti?

Da. Imamo zahtjev za operacije u uvjetima smanjene vidljivosti. Istina, neće biti kao na putničkim zrakoplovima, ali imat ćemo tu mogućnost na osnovi sustava sintetičkog vida (SV) i dvaju HUD prikaznika u pilotskoj kabini. Zaista je riječ o zrakoplovima koji mogu letjeti u svim uvjetima i potpuno su usklađeni sa suvremenim CNS/ATM standardima zračnog prostora.

BOEING U BRAZILU

Brazil je kao jedno od posljednjih velikih tržišta lovačkih zrakoplova (program F-X2) Boeingu iznimno zanimljiv. Nakon eliminacije iz programa lovačkog zrakoplova pete generacije (JSF), Boeing nastoji očuvati tehnološku i proizvodnu bazu kako bi spreman dočekao natječaj za razvoj lovačkog zrakoplova šeste generacije. Prema specifikaciji koja je trenutačno na snazi program F-X2 podrazumijeva nabavu 36 zrakoplova, ali mnogi vojni analitičari procjenjuju da bi se taj broj vrlo lako mogao popeti i do 120. Jedna je od važnijih stavki programa F-X2 opsežan transfer tehnologije brazilskoj zrakoplovnoj industriji. Da je Boeing na to spreman možda najbolje govori kampanja s kraja srpnja ove godine. Okupivši sve najvažnije dobavljače, među kojima su neka od najzvučnijih imena zrakoplovne industrije (Raytheon, GE Aviation, Northrop Grumman itd.), Boeing je predstvincima brazilske zrakoplovne industrije u nekoliko dana održao iscrpne prezentacije o poslovnim prilikama koje ih očekuju bude li F-18E/F Super Hornet izabran za novi lovački zrakoplov Brazilskog ratnog zrakoplovstva.

Koliki tržišni udjel planirate preuzeti od C-130 Herculesa, a koliki od A400M Atlasa?

Smatramo da je A400M u posve drugoj kategoriji. Brazilsko ratno zrakoplovstvo tražilo je nosivost od 19 tona, a mi smo odgovorili s 23 tone. A400M ima nosivost od 37 tona. Što se tiče C-130 Herculesa, u istoj smo kategoriji, a koliki ćemo tržišni udjel preuzeti od njega – reći će nam tržište. ■

Jedna od zadaća KC-390 je opskrba gorivom u zraku

VOJNA TEHNIKA

BUDUĆNOST OKLOPNIŠTVA TREBALA SE BAZIRATI NA VISOKO POKRETNIM I SNAŽNO NAORUŽANIM SREDNJIM OKLOPNIM VOZILIMA. NO, JE LI GAŠENJE PROGRAMA FCS, I EVOLUCIJA PROGRAMA FRES, MEĐU OSTALIM, PROMIJESENILA SMJER RAZVOJA OKLOPNIŠTVA?

Općeprihvaćeno je stajalište bilo da su srednje teške oklopne snage prije svega strateški pokretljivije, a mogu se u odnosu na tradicionalne kopnene snage i svoju najjaču sastavnicu, teške oklopne snage, brže raspoređiti preko velikih udaljenosti. Drugi se aspekt temeljio na borbenim mogućnostima srednjih snaga. Očekuje se da se njihove borbene mogućnosti nalaze negdje između onih koje posjeduju luke, nemehanizirane snage i onih koje imaju teške oklopne snage. Trebale bi biti posebno prikladne za raspoređivanje u široki raspon misija, od niske do srednje razine intenziteta, kao i za potporu teškim snagama u velikim sukobima odnosno lakim snagama u mirovnim operacijama.

Na srednje se snage gleda i s aspekta uštede jer ih se može održavati jeftinije u odnosu na teške oklopne snage. Neke države više ne smatraju teške snage nužnim za nacionalnu obranu i vide srednje snage dovoljnim. Koje se god stajalište zauzme, provedba koncepta srednje teških snaga ovisi o postojanju prikladne opreme, a posebice prikladnih oklopnih vozila.

Transporteri Stryker primjer su vozila namjenski proizvedenih za srednje snage, a Američka kopnena vojska nabavlja ih od 2001. godine. Strykeri su u početku prihvaćeni kao privremeno rješenje koje bi činilo prvu fazu transformacije Američ-

BUDUĆNOST SREDNJIH O

Znatno je unapređenje u zaštiti BVP-a moguće postići bez povećanja mase ili čak uz manju masu ako mu se ukloni kupola i top te ga se pretvoriti u oklopni transporter naoružan samo za potrebe samoobrane

ke kopnene vojske (Interim Force) objavljenu 1999. godine koja je vojsku u strateškom smislu trebala učiniti znatno pokretljivijom. Rezultat navedenog bilo je prihvatanje lakog oklopjenog transportera na osam kotača koji može prevoziti do devet pješaka uz dva člana posade. Vozilo je projektirano u švicarskoj tvrtki Mowag pod nazivom Piranha, proizvodilo se prema licenciji u General Motorsu u Kanadi pod nazivom LAV, a na kraju ga je Američka kopnena vojska nazvala Stryker.

Kao i druga vozila te vrste, Stryker osigurava doista visok stupanj operativne mobilnosti i može brzo dovesti pješaštvo u boj. Tako je američka vojska programom Stryker pokrenula trend revitalizacije oklopnih vozila na kotačima.

ZAJEDNIČKI RAZVOJ

Najnoviji je primjer trenda jačanja kotačnih oklopnih snaga VBTP-MR (Viatura Blindada de Transporte de Pessoal - Média sobre Rodas) koji razvija Brazilska vojska u suradnji

Pripremio Vedran SLAVER

Foto: US DoD

datni oklop čime su postali preteški za Herculesa. Borbene operacije u Iraku pokazale su i potrebu za povećanjem oklopne zaštite vozila MGS, posebice inačice XM 1206 ICV (Infantry Carrier Vehicle - oklopni transporter). To je rezultiralo povećanjem s početno predviđenih 18 tona na 24,5 tona što je izbacilo Hercules iz igre. Međutim, 2009. godine prekinut je razvoj vozila i samog programa FCS.

Američka vojska umjesto MGS-a odlučila razviti Ground Combat Vehicle (GCV). Dosad nisu objavljeni detalji osim da bi osnovna inačica trebala biti transporter koji može prevesti cijelu desetinu (tj. devet vojnika, za razliku od vozila Bradley kod kojeg desetina mora biti podijeljena u dva vozila) uz tročlanu posadu te imati naoružanje jače od Bradleya. Također, vozilo treba biti prevozivo u zrakoplovu C-17 što je dovelo do pretpostavki da bi moglo imati masu i do 60 tona jer najveća nosivost C-17 iznosi 77,5 tona.

Masa te razine učinila bi GCV usporedivim s Namerom, izraelskim teškim transporterom, no to se čini malo vjerojatnim jer bi ga dovelo u klasu "starih" teških snaga od kojih se trebalo razlikovati, među ostalim i po strateškoj pokretljivosti. S druge strane, GCV vjerojatno neće biti

OKLOPNIH SNAGA

s Ivecom. Nedavno su naručena 2044 vozila koja će se proizvesti u Ivecovoju tvornici kamiona u Brazilu.

Jedina ozbiljna iznimka vezana uz opremanje transporterima na kotačima dolazi od Britanske vojske koja još nema niti jedan unatoč tomu što je od 1998. potrošila oko 1,1 milijardu funti na njihov razvoj.

Jačanje zagovornika gusjeničnih borbenih vozila prepoznano je pri razvoju Future Combat Systemsa (FCS)

Američke vojske pokrenutog 2003. godine. U to je vrijeme još uvijek bilo predviđeno da vozila FCS budu na kotačima što je odražavalo jednak razmišljanje kao i kod definiranja Strykera tri godine prije. Međutim, tijekom nekoliko godina od početka programa, Manned Ground System (MGS) koji je činio njegovu glavninu dobio je gusjenice.

Program FCS označio je i kraj ideje da se borbeno učinkovita vozila mogu prevoziti zrakom u C-130 Herculesu. Strykeri su dobili do-

Primjer je srednjeg oklopног vozila Armadillo, dobro oklopljena 35-tonска inačica BVP-a CV90 bez kupole, švedskog proizvođača BAE Hagglunds. S obzirom na postojanje najnovijih nanočelikata visoke čvrstoće i keramičkih materijala te eksplozivnih reaktivnih oklopa i sustava aktivne zaštite koji su već u uporabi na Merkavama te su prikazani i na Armadillu, bilo bi moguće razviti zaštićenje, ali i lakše transportere pješaštva koji bi kao takvi bili pogodni za srednje teške oklopne snage.

VOJNA TEHNIKA

ni posebno lagan zbog potrebe da smjesti 12 ljudi što znači da će biti razmjerno velik i težak.

TRANSPORT ZRAKOM

Činjenica da će se GCV moći prevoziti samo zrakoplovom C-17 znači da ni oživljavanje koncepta zračne pokretljivosti oklopnih snaga iz 1999. nije vrlo vjerojatno jer je broj C-17 ograničen kao i broj aerodroma i uzletišta kojima bi se mogao koristiti. Najviše što se može u skoro vrijeme očekivati od zračnog transporta pojedinačni je prijevoz malog broja oklopnjaka kao što je prijevoz kanadskih vozila Leopardi 2 u afganistanski Kandahar.

Međutim, nosivost C-17, a i nosivost budućeg glavnog europskog transportera A400M od 37 tona, veća je od Herculesa. Ta činjenica omogućava vojskama da uzmu u obzir i vozila koja su veća i teža od Strykera i njegovih ekvivalenta.

Naočitoji tip vozila koje bi srednje snage mogle uzeti u obzir borbeno je vozilo pješaštva (BVP). Ono osigurava mobilnu vatrenu moć srednjeg kalibra i pokretljivost pod oklopnom zaštitom. Ta kombinacija odražava ulogu BVP-a u oklopnom ratovanju gdje je zadužen za prevoženje pješaštva u boj u suradnji s tenkovima, pružanje vatrenе potpore i borbu protiv neprijateljskih BVP-a. S druge strane, kombiniranje svih spomenutih funkcija u jednom vozilu postaje sve teže izvedivo jer se kalibr topova BVP-a povećao s 20 mm

**Na srednje se snage gleda i s aspekta uštade jer ih se može održavati jeftinije u odnosu na teške oklopne snage.
Neki države više ne smatraju teške snage nužnim za nacionalnu obranu i vide srednje snage dovoljnim**

Prva objavljena vizualizacija oklopног vozila GCV

na 30 do 40 mm i još su pojačani protuoklopnim vođenim raketama i drugom opremom. Sve to ostavlja manje mesta za pješake a BVP čini većim i time ranjivijim ciljem.

REDEFINIRANJE ZAHTEVA

Također, djelovanje pješaka u BVP-u iz vlastitog naoružanja malo pridobijalo vatrenoj moći vozila te je dovelo do zatvaranja puškarnica na BVP-ima kao što su njemački Marder ili američki Bradley. U primjerima britanskog Warriora i izraelskog Nameru puškarnice nisu ni bile predviđene prilikom projektiranja. S druge

strane, za vrijeme dok se BVP-i bore protiv neprijateljskih BVP-a i drugih ciljeva, pješaci u njima nemaju nikakvu ulogu i nepotrebno su izloženi protivničkoj vatri.

Naprijed navedeno govori u prilog podjeli funkcija postojećih BVP-a na dva tipa vozila: platformu za vatrenu potporu topovima i raketama te transporter pješaštva. Prvi je tip djelomično najavljen kao ruski BMPT koji je naoružan dvostrukim topom 30 mm i četirima lanserima vođenih raket i nema prostor za pješaštvo. BMPT se temelji na tenku T-72 i opisuje ga se kao vozilo

Drugi bi potencijalni naslijednik BVP-a mogao biti transporter pješaštva koji bi prije svega morao osigurati najveću moguću zaštitu pješaštva koje prevozi

Rusko videnje vozila za potporu - BMPT

Oklopni transporter Armadillo

Foto: BAE Systems

za potporu tenkovima, ali jednakobbi dobro mogao pružati potporu pješaštvu.

Kako taj tip vozila vatrene potpore - nasljednika BVP-a - ne bi morao imati prostor za pješaštvu, mogao bi biti manjih dimenzija i pogodniji i za izvidničke uloge u odnosu na neke inačice temeljene na BVP-u kao što su izvidnička vozila M2 Bradley ili FRES SV (na osnovi Ascoda BVP-a). Budući da, gotovo prema definiciji, srednje snage vjerojatno neće sadržavati tenkove, trebat će im nešto oklopnih vozila koja imaju vatrenu moć veću od one koju pružaju topovi

kalibra 30 do 40 mm. Moguće je rješenje tog problema top lanser raketa kao što je ruski 2A70 kalibra 100 mm u početku ugrađivan na BMP-3, a danas i na kineski BVP Type 97. Taj top ispaljuje visokoeksplozivne granate mase 13,2 kg na udaljenost do 7000 m ili može lansirati laserski vođene protuoklopne raketne s tandem kumulativnim bojnim glavama. Alternativa bi mogla biti i minobacač sa stražnjim punjenjem kao što je 120 mm NEMO finske Patrije. Uz takva oružja nije nužno da budućim srednjim snagama trebaju vozila naoružana tenkovskim topo-

Američka je vojska umjesto MGS-a odlučila razviti Ground Combat Vehicle (GCV). Dosad nisu objavljeni detalji osim da bi osnovna inačica trebala biti transporter koji može prevesti cijelu desetinu (tj. devet vojnika, za razliku od vozila Bradley kod kojeg desetina mora biti podijeljena u dva vozila) uz tročlanu posadu te imati naoružanje jače od Bradleya. Vozilo treba biti prevozivo u zrakoplovu C-17.

vima od 120 ili 125 mm. Bez obzira na to, prototipovi takvih vozila već postoje. To su npr. švedski CV 90120, ruski 2S25 Sprut-SD ili novi poljski srednji tenk Anders s topom Ruag CTG kalibra 120 mm.

MAKSIMALNA ZAŠTITA

Drugi bi potencijalni nasljednik BVP-a mogao biti transporter pješaštvu koji bi prije svega morao osigurati najveću moguću zaštitu pješaštvu koje prevozi. General Israel Tal, "otac" tenka Merkava, znao je reći da bi transporter trebali biti bolje oklopljeni nego tenkovi jer je njihov zadatak da dovezu pješaštvu do cilja, a tenkovi imaju mogućnost dominiranja nad ciljem dalekometnom vatrom. Vojske Velike Britanije, Njemačke i SAD-a svojedobno su razmatrale razvijanje transportera s oklopom razine onog na tenkovima, ali jedino su Izraelci taj koncept ostvarili. U početku je bilo u obliku 44-tonskog Achzarita nastalog pregradnjom zaplijenjenih tenkova T-55, a danas dolazi u obliku 60-tonskog Namera temeljenog na tenku Merkava. Razina zaštite postaje veća. BVP-a manja je od one koju imaju tenkovi, ali je s vremenom ipak narasla od pružanja zaštite od kalibra 14,5 mm i to samo na prednjim stranama do zaštite od protuoklopnih zrna iz topova kalibra 30 do 35 mm kao i raketnih projektila klase RPG-7. Takvo je poboljšanje oklopne zaštite dovelo do povećanja mase vozila s prosječno 20 tona do sadašnjih 30 do 40 tona pa i više.

Znatno je unapređenje u zaštiti BVP-a moguće postići bez povećanja mase ili čak uz manju masu ako mu se ukloni kupola i top te ga se pretvoriti u oklopni transporter naoružan samo za potrebe samoobrane kao što su Achzarit ili Namer. Takva je promjena već bila predložena u ponudi Bradleya bez kupole kao nasljednika ostarjelog M113. Dobro konstruiran transporter bi trebao imati dobru zaštitu, ne samo dože li do manjih sukoba, nego i prilikom takozvanog "hibridnog ratovanja" u kojem su protivničke snage opremljene jačim oružjem, uključujući i suvremene protuoklopne vođene raketne.

Primjer je koraka u tom smjeru Armadillo, dobro oklopljena 35-tonска inačica BVP-a CV90 bez kupole, švedskog proizvođača BAE Hagglunds. S obzirom na postojanje najnovijih nano-čelika visoke čvrstoće i keramičkih materijala te eksplozivnih reaktivnih oklopa i sustava aktivne zaštite koji su već u uporabi na Merkavama te su prikazani i na Armadillu, bilo bi moguće razviti zaštićenije, ali i lakše transportere pješaštvu koji bi kao takvi bili pogodni za srednje teške oklopne snage. ■

ZAPOVJEDNI SUSTAVI

SINCGARS TBMS

Sustav SINCGARS Tactical Battle Management System (S-TBMS) omogućava elektronsko praćenje i nadzor potrebne za operativno zapovijedanje na terenu za razinu brigade i niže. Zapovjednicima bojni, satnija, vodova te ostalih postrojbi omogućava interakciju i održavanje cijelovite slike scenarija operacija na terenu. Softverska aplikacija TBMS povezuje mogućnosti SINCGARS ACTS-a (Advanced Tactical Communications System) s vodećim računalnim tehnologijama u učinkovito rješenje jednostavno za primjenu. Djelatnici tvrtke ITT Industries A/CD koji rade na razvoju radijskog uređaja SINCGARS ATCS usko surađuju s tvrtkom GeoSolutions kako bi osigurali da TBMS bude optimiziran za preuzimanje svih naprednih sposobnosti.

SITUACIJSKA SVJESNOST

TBMS je primijeren za praćenje terenskih i sličnih aktivnosti. Položaji su precizno smješteni i prikazani na digitalnoj karti koja se nalazi u pozadini. Potječu izravno s uređaja Sincgars s ugrađenim GPS prijamnikom. Informacija je distribuirana putem radijskog uređaja

S-TBMS omogućava trenutačno izvješćivanje i slanje obavijesti zahvaljujući učinkovitim i za primjenu jednostavnim funkcijama slanja poruka. Situacijski, lokacijski i drugi izvještaji kao i poruke i drugi podaci mogu se distribuirati izravno putem radijske mreže i prikazati na karti odnosno primatelju mogu biti prikladno dojavljeni

primjenom integrirane IP mrežne sposobnosti što omogućuje slanje potpune elektronske slike svim razinama zapovijedanja kojima je potrebna.

STAVKE S-TBMS SITUACIJSKE SVJESNOSTI

Osnovna je značajka sustava učinkovit nadzor bojišnice i srodne aktivnosti vezane uz položaje smještene i prikazane na digitalnoj karti u pozadini. Položaji su prikazani u sustavu Military Grid Reference (MGRS) ili nekom drugom sustavu izravno s GPS-a ugrađenog u SINCGARS.

Informacija se distribuirala putem radijskog uređaja, primjenom integrirane mrežne sposobnosti, a osigurana je i potpuna zajednička elektronička operativna slika. Prema potrebi može biti viđena na svim razinama zapovijedanja, uz mogućnost aktivacije alarmra i upozorenja te spremnost za distribuiranje informacija o tragovima s pomoću mreže do bilo kojeg čvorista. Sustav podržava stavke taktičkih poruka (Command Messages) što S-TBMS-u omogućava pravodobno izvješćivanje zapovjednika. Taktičke su

poruke lake za korištenje, a predlošci za pisanje izvještaja u formatu MIL (SPOTREP, SITREP, freetext i dr.) distribuiraju se izravno putem borbene radijske mreže te prikazuju na karti.

SLANJE PORUKA

S-TBMS omogućava trenutačno izvješćivanje i slanje obavijesti zahvaljujući učinkovitim i za primjenu jednostavnim funkcijama slanja poruka. Situacijski, lokacijski i drugi izvještaji kao i poruke i drugi podaci mogu se distribuirati izravno putem radijske mreže i prikazati na karti odnosno primatelju mogu biti prikladno dojavljeni. S-TBMS sustav je praćenje i slanja poruka u realnom vremenu temeljen na kartama. Razvijen je za irsku kopnenu vojsku (primjena na taktičkoj razini) na standardnim ili robusnim PC računalima opremljenim operativnim sustavom Microsoft® Windows XP. Koristeći ARC-GIS i ugrađeni GPS, pojedinci ili grupe mogu biti praćeni u približno realnom vremenu u odnosu na pozadinu s digitalnom kartom te primjenu vojnog znakovlja. Informacija je distribuirana s pomoću integrirane

TBMS je primijeren za praćenje terenskih i sličnih aktivnosti. Položaji su precizno smješteni i prikazani na digitalnoj karti koja se nalazi u pozadini. Potječe izravno s uređaja Sincgars s ugrađenim GPS prijamnikom

Marina JURČIĆ, Foto: Exelis

SINCgars TBMS OMOGUĆAVA PRIKAZ ZAJEDNIČKE OPE- RATIVNE SLIKE S POMOĆU OPSEŽNE SITUACIJSKE SVJE- SNOSTI I SLANJA PORUKA

mrežne sposobnosti uređaja Sincgars te pruža zajedničku operativnu sliku svim razinama zapovijedanja uz «filtriranje» informacija u skladu sa zahtjevima. Razni slojevi (situacijski, pojedinih događaja, prepreka) mogu biti generirani primjenom C-TBMS-a (Command Tactical Battlefield Management System), a pomoći mogu biti snimani i ponovno prikazivani tijekom raščlambi. Sustav također ima sposobnost taktičkog slanja poruka primjenom standardnih formata slanja vojnih poruka kao i poruka u formatu freetext. Alarmi su uključuju automatski, a korisnik može konfigurirati slanje i distribuciju poruka. S-TBMS može se koristiti i radijskim uređajima Bowman. Zajedno s S-TBMS-om i C-TBMS-om na karti omogućava korištenje alata za planiranje i analizu bojišta. Uz alate za kreiranje slojeva ponuđeni su alati za analizu terena što omogućuje pregled radiorelejnih trasa, domet, prikaz utjecaja i vizualnu analizu.

Softverska aplikacija S-TBMS povezuje SINCGARS ATCS s vodećim računalnim tehnologijama. Cilj joj je zapovjednicima dati prikaz situacijske svjesnosti u realnom vremenu s mogućnošću slanja vojnih poruka.

Softverska se aplikacija S-TBMS može primijeniti ondje gdje svaka mreža ima barem jedan internetski čvor. Ti su čvorovi opremljeni dvama radijskim uređajima Sincgars ATCS montiranim na Vehicle Adapter Assembly pune veličine ili u manjoj izvedbi, a internim internetskim modulom povezanim na računalo opremljeno S-TBMS-om. Čvorovi s S-TBMS-om mogu sa svim ostalim čvorovima razmjenjivati poruke (slati ih i primati) kao i informacije vezane uz situacijsku svjesnost. Članovi mreže opremljeni radijskim uređajima prijenosne izvedbe mogu s članovima lokalne radijske mreže (vodovima, satnjama i bojnima) razmjenjivati izvještaje o položaju (slati ih i primati). Ti članovi također mogu biti uključeni u sveobuhvatni plan situacijske svjesnosti komunicirajući radijskim uređajima s čvorom lokalnog interneta. S pomoću tog softvera manpack radijski korisnici mogu tijekom zadaće biti praćeni sa središnjeg položaja. Informacija o položaju šalje se i prima te prikazuje na računalnim terminalima bez intervencije operatera.

Svaki radio u "rupi" situacijske svjesnosti može biti konfiguriran tako da, ovisno o parametrima koje je zadao zapovjednik, šalje ili ne šalje podatke o situacijskoj svjesnosti. Situacijska svjesnost uključuje funkcionalno motrenje prostora i srođne aktivnosti, smještaj i prikaz na digitalnoj karti u pozadini, lokaciju u MGRS-u ili bilo kojoj projekciji izravno s GPS prijamnikom ugrađenog u Sincgars, distribuciju informacija putem radijskog uređaja, primjenu integriranih mrežnih sposobnosti i prikaz potpune operativne slike na svim razinama zapovijedanja na kojima je potrebna.

SINCGARS Tactical Battlefield Management System (S-TBMS) zapovjedni je sustav koji se temelji na kartama i praćenju položaja u realnom vremenu, a rezultat je povezanih sposobnosti ITT SINCGARS-a, naprednog IP networkinga i ugrađenog GPS-a.

Sustav pruža sveobuhvatan prikaz situacijske svjesnosti i usluga slanja taktičkih poruka. Povezuje sposobnosti SINCGARS-a RT-1702, Spearhead VHF-a, HCDR-a (High Capacity Data Radio) i SpearNet data radijskog uređaja s vodećim računalnim tehnologijama u učinkovito i lako primjenjivo rješenje.

Stavke interoperabilnosti podržavaju sučelje NATO Friendly Force (NFFI). S-TBMS u potpunosti podržava NFFI standard te dijeli Blue Force Tracking podatke (BFT) s drugim zemljama i sustavima u združenim operacijama. ■

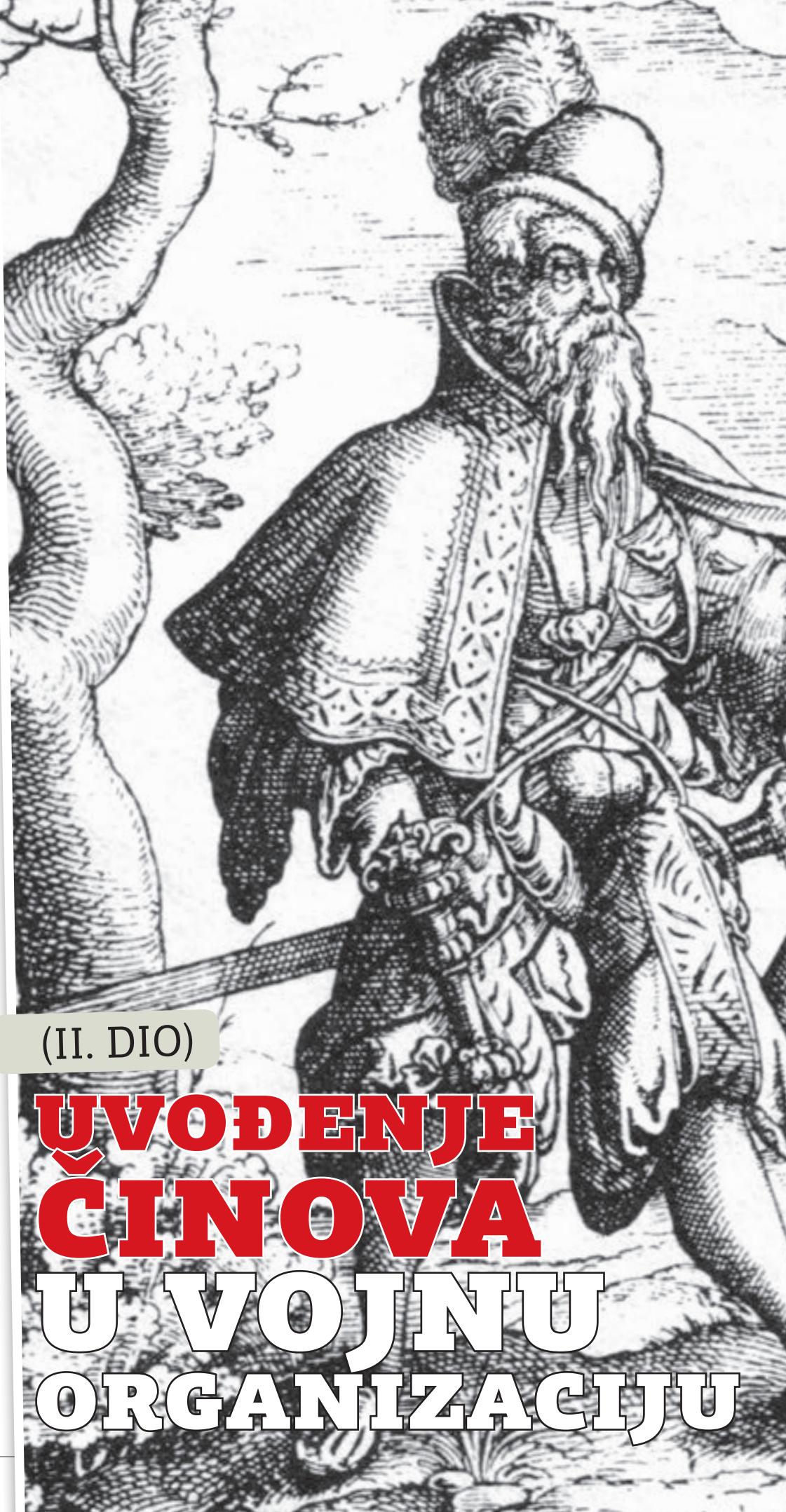
Podrška je i internetski protokol (IP) optimiziran za SINCGARS-ov Internet Networking Controller (INC) tehnologiju, a može se koristiti preko bilo koje standardne IP taktičke, lokalne ili wide area mreže. Moduli omogućavaju spajanje sustava S-TBMS sa senzorima radi distribucije informacija putem radijske mreže. Uključuju meteo stanicu, biometriju (otisak prsta ili slika), a omogućeno je i spajanje na uredske sustave te sustave elektroničke pošte (IBM Lotus Notes, MicrosoftOutlook i sl.).

VOJNE ORGANIZACIJE

LANDSKNECHTI SU POSEBNO VELIK KVALITATIVNI ISKORAK OSTVARILI NA PODRUČJU NOVAČENJA. NOVAČENJE SU PROVODILI ISTAKNUTI RATNICI KOJE JE IMENOVAO OSOBNO VLADAR I DODJELJIVANO IM JE ZVANJE "PUKOVNIKA" ČIME ZAPOČINJE UVODENJE ČINOVA KAO OSNOVNIH OBILJEŽJA ČASNIČKOG ZBORA U VOJNU ORGANIZACIJU

Pojavom vatretnog oružja u Europi je započeo nagli razvoj najamničkih vojnih formacija sastavljenih pretežno od pripadnika raspuštenih viteških redova, nižeg i osiromašenog plemstva, slobodnjaka i avanturista. U to je vrijeme trgovacka aktivnost gradova stavila u promet tolika bogatstva da se već može govoriti o začecima europskog kapitalizma koji je daljnji poticaj našao u razvoju manufakturne proizvodnje.

Novčano gospodarstvo potiskuje naturalno te prodire i na selo dodatno razbijajući feudalni sustav. Istodobno jača i etatizacija europskih država noseći sa sobom razvoj nacionalne svijesti. Drugim riječima, na prostoru Europe počinje razvoj centraliziranih nacionalnih država koje pokušavaju zaštititi svoje nacionalne interese vojnom silom strukturiranom na osnovama sasvim različitim od seniorsko-vazalnih vojnih struktura razvijenog feudalizma. Novi je tip plaćenika bio ustrojen na načelima švicarskih najamnika i njemačkih *Landsknechta*. Pritom je primjenjivana učinkovita taktika u čvrstom borbenom postroju koji ne bi bio moguć bez primjerene stege i jasno definiranih hijerarhijskih odnosa u postrojbi.

(II. DIO)

UVODENJE ČINOVA U VOJNU ORGANIZACIJU

Pukovnik *Landsknechta* na slici Virgila Solisa, njemačkog umjetnika iz XVI. stoljeća (slika lijevo)

Marinko OGOREC

NASTANAK PRVIH ČASNIČKIH ČINOVA

U organizaciji *Landsknechta* prvi se put javljaju i nove ustrojbine cjeline – satnije (*compagnies*) i pukovnije (*regiments*), ali prije svega u administrativnom značenju, a ne u taktičkom. *Landsknechti* su posebno velik kvalitativni iskorak ostvarili na području novačenja. Novačenje su provodili istaknuti ratnici koje je imenovao osobno vladar i dodjeljivano im je zvanje "pukovnika" čime započinje uvođenje činova kao osnovnih obilježja časničkog zbora u vojnu organizaciju.

Pukovnici su uz imenovanje dobivali pukovnički patent – dokument kojim je bilo predviđeno koliko će njihova pukovnija imati nižih administrativnih jedinica (satnija), kakve jačine i sastava te način njihova finansiranja. Nalogodavac koji je podizao vojsku morao je pukovnicima staviti na raspolaganje potreban iznos u gotovini ili kreditnim pismima, ali nije bila rijekost ni da posao novačenja obavljuju i sami pukovnici vlastitim sredstvima (obično je bila riječ o bogatim pojedincima) uz jamstva vladara za povrat uloženih sredstava. Pukovnici bi prvo formirali svoj uži kabinet u kojem su uz zamjenika (potpukovnika) bili pomoćnici za vojnu stegu, opskrbu i sl. što se smatra začetkom razvoja vojnih stožera i stožernog rada.

Nakon toga imenovali bi među istaknutijim ratnicima zapovednike satnija (kapetane ili satnike) kojima su dodjeljivali sredstva za funkcioniranje njihovih postrojbi

Satnici su imenovali svoje zamjenike (poručnike) koji su uz pomoć dočasnika operativno provodili novačenje. Tako ustrojena pukovnija borila se na već opisan švicarski način u kvadratnoj formaciji koja se nazivala batalja (tal. bataille) ili bataljon. Svakom je bataljonom zapovijedao posebni zapovednik u borbi (bojnik ili major) kojeg bi neposredno odredio pukovnik. Iz svega se navedenog može zaključiti kako je sustavom novačenja *Landsknechta* stvoren časnički hijerarhijski sustav koji je većim dijelom još uvijek aktuelan u suvremenim oružanim snagama, a jednako tako i ustrojbeni struktura vojske utemeljena na postrojbama različite jačine, namjene i sastava. Osim uspostavljanja sustava činova koji je u većini oružanih snaga ostao do današnjih dana, kod *Landsknechta*

Nalogodavac koji je podizao vojsku morao je pukovnicima staviti na raspolaganje potreban iznos u gotovini ili kreditnim pismima, ali nije bila rijekost ni da posao novačenja obavljuju i sami pukovnici vlastitim sredstvima (obično je bila riječ o bogatim pojedincima) uz jamstva vladara za povrat uloženih sredstava. Pukovnici bi prvo formirali svoj uži kabinet u kojem su uz zamjenika (potpukovnika) bili pomoćnici za vojnu stegu, opskrbu i sl. što se smatra začetkom razvoja vojnih stožera i stožernog rada.

Nakon toga imenovali bi među istaknutijim ratnicima zapovednike satnija (kapetane ili satnike) kojima su dodjeljivali sredstva za funkcioniranje njihovih postrojbi

dolazi i do prve jasne podjele zapovjednog sastava na časnički i dočasnici pri čemu su dočasnici ustrojavani prije svega kao povjerenici i zastupnici vojnika koje su oni i birali. Pojavom stajalih vojski u nacionalnim državama tijekom XVII. i XVIII. stoljeća ustrojava se stalni dočasnici zbor te razvijaju dočasnici činovi. Dočasnici su u to vrijeme glavni nositelji vojne stege i provoditelji stegovnih mjera, a borave stalno s vojnicima u vojnim objektima. Budući da su uglavnom i potekli iz vojničkog sastava, dočasnici su klasno i društveno potpuno odvojeni od časnika koji uglavnom potječu iz aristokratske društvene strukture.

DOČASNICI - GLAVNI NOSITELJI IZOBRAZBE

Dočasnici su u određenim okolnostima mogli biti promaknuti i u časničke činove (npr. u pruskoj vojsci ako su se osobito istaknuli u borbi svojim zapovjednim i moralnim osobinama, a u vojnoj su službi morali biti najmanje 12 godina), ali i tada im je napredovanje bilo ograničeno samo na niže časničke činove. Stvaranjem masovnih vojski krajem XVIII. i početkom XIX. stoljeća mijenja se i uloga dočasnika koji postaju glavni nositelji temeljne vojničke izobrazbe. Dočasnici postaju zapovednici najnižih postrojbi (desetina, ponekad i vodova), a u višim postrojbama (od satnije naviše) obnašaju uglavnom administrativne dužnosti. Razvojem vojne organizacije dočasnici sve više postaju njezin neizostavan, potpuno profesionalan dio pa se sve više učava potreba za njihovim primjerenim školovanjem. Zbog toga i zapo-

Satnik (lijevo) i poručnik (desno) njemačkih *Landsknechta* s kraja XVI. i početka XVII. stoljeća

Zapovjednik orte çorbaci-başı (slika desno) razlikovao se od svojih vojnika iznimno dugom perjanicom na svojoj janjičarskoj kapi. Ostala oprema bila je jednaka kao kod njegovih vojnika

VOJNE ORGANIZACIJE

činje ustrojavanje dočasničkih škola i tečajeva različitog profila.

S obzirom na to da je bila riječ o profesionalnom dijelu oružanih snaga, vrlo je brzo uočena potreba i za unutarnjim hijerarhijskim odnosom među dočasničkim zborom, jednakako kao i među časničkim, što je riješeno gotovo jednakom – ustrojavanjem većeg ili manjeg broja dočasničkih činova i položajnih mjeseta dočasnika koja su zahtijevala dostizanje primjerene razine dočasničkog čina. Tako stvorene strukture dočasničkog i časničkog zbora ostale su malo promijenjene sve do današnjih dana, a nastanak i razvoj svakog pojedinog čina ima svoju, manje ili više burnu, povijest.

SULTAN KAO ZAPOVJEDNIK

Nagli je uspon Osmanskog Carstva započeo još u razdoblju razvijenog europskog feudalizma prije svega zahvaljujući specifičnoj organizaciji te države koja je od samog početka ute-meljena na strogo centraliziranoj, absolutističkoj vladavini cara (sultana). Premda je osmanska država prošla niz

uređenja i preustroja, uvijek je vladar bio potpuno odgovoran za upravljanje njom te za rjezino funkcioniranje. Odluke je redovito razmatrao divanski savjet koji su u početku činili plemenski starci, zatim je uključivao visoke vojne zapovjednike te pripadnike vjerskog i visokih laičkih društvenih staleža, ali konačnu je riječ uvijek imao sultan. Apsolutistički sustav vladanja i centraliziranost države prenosila se na niže razine društva koje je bilo ustrojeno na specifičnoj vojno-feudalnoj strukturi čiji su temelj činili sitni vojni feudalci (spahije) te janjičari kao stalna vojska. Janjičari su ustrojeni oko 1330. godine pod neposrednim zapovjedništvom sultana i činili su prvu organiziranu stajaču vojsku u Europi od pada Zapadnorimskog Carstva. Osim što su dugo bili jedina stajača vojska u Europi, janjičari su imali

vjerojatno najbizarnije nazive za časnička zvanja u povijesti vojne organizacije. Njihova društvena raslojenost i unutarnja struktura u velikoj mjeri odstupaju od uobičajenih stereotipa vojničkog života i ratničke časti što je vjerojatno svojevrsna zamjena za norme obiteljskog života svojstvene razdoblju u kojem su nastali. Usto, jak je bio i utjecaj bektaša, pripadnika derviškog vjerskog reda koji su bili dušobrižnici janjičara. Zahvaljujući tom utjecaju

Duboke društvene promjene unutar strukture janjičara (osobito nakon što im je dopušteno sklapanje braka i osnivanje obitelji) razvodnile su njihovu učinkovitost jer s mogućnošću osnivanja obitelji polako nestaje janjičarski način života vezan isključivo za život u postrojbi i za postrojbu, a janjičarske povlastice sve više postaju naslidno dobro prenošenjem s oca na sina

Turskog janjičara (slika desno) i spahiju (slika krajnje lijevo) ovjekovječio je Melchior Lorck, dansko-njemački umjetnik iz XVI. stoljeća, poznat po svojim putovanjima po Maloj Aziji

janjičare se u određenoj mjeri može čak usporediti sa srednjovjekovnim viteškim redovima. (Op. a.)

JANJIČARI OKO KOTLA

Vojnici su živjeli isključivo u vojarnama jer su janjičari morali u svakom trenutku biti spremni za akciju. To je ujedno bio i najvažniji razlog da im do XVI. stoljeća nije bila dopuštena ženidba i stvaranje obitelji. Zbog takvog je stila života vojnički kolektiv trebao postati zamjena za obitelj pa je osobito velika pozornost posvećena kolektivnom stanovanju i kolektivnoj prehrani koja je postala najvažniji oblik janjičarske socijalizacije. Za razliku od većine europskih zemalja u kojima je glavna svetinja postrojbe bila, a u određenoj mjeri ostala i do današnjih dana, ratni stijeg ili barjak, kod janjičara to je bio kotao za spremanje hrane. Oko

kotla održavane su sve najvažnije vojničke ceremonije i savjetovanja, a njegov gubitak u borbi bio je najveće sramota za janjičarsku postrojbu. Sukladno takvoj društvenoj organizaciji, cjelokupni janjičarski korpus nazivao se odžak (tur. *ocak*,ognjište), a dijelio se u taktičke postrojbe orte (orta je mogla brojiti od 100 do 3000 vojnika, ovisno o razdobljima u kojima je ustrojavana i konkretnim ratnim potrebama). Orta se dijelila na oda (sobe) sastavljene od 8 do 12 desetina. Svaka je desetina imala svoj kotao i teretnog konja. Osim desetina, i svaka je oda imala vlastiti veliki kotao u kojem se svakog petka donosila posebno pripremljena hrana iz sultanove glavne kuhinje (naravno, ako se postrojba nalazila u Istanbulu) i zajednički se objedovalo uz posebnu ceremoniju. Zapovjednik orte nazivao se čorbadži-başı (tur.

çorbaci-başı – u doslovnom prijevodu "čorbadžija" ili "glavni pripravitelj juhe"), a njegov zamjenik bio je oda-başı (tur. *oda-başı* – u prijevodu "nadglednik sobe"). Ostala su časnička zvanja također imala neobične nazine, kao što su npr. vekil-hardž (tur. *vekil-harç* – "knjigovođa"), ašči-başı (tur. *aşçı-başı* – "glavni kuhan") i sakabaşı (tur. *saka-başı* – "glavni vodonoša"). Zapovjednik svih janjičara bio je janjičarski aga (*yeničeri ağası*), a uz svoju je osnovnu dužnost zapovjedao istanbulskom policijom.

Duboke društvene promjene unutar strukture janjičara (osobito nakon što im je dopušteno sklapanje braka i formiranje obitelji) razvodnile su njihovu učinkovitost jer s mogućnošću osnivanja obitelji polako nestaje janjičarski način života vezan isključivo za život u postrojbi i za postrojbu, a janjičarske povlastice sve više postaju naslijedno dobro prenošenjem s oca na sina. U takvim okolnostima janjičari sve više postaju politička grupacija koja u svojstvu pretorijanske garde znatno utječe na sultana te sve češće i intenzivnije nameće svoje političke interese. Kako bi se zaštitili od njihove samovolje, sultani ih dijele po odredima i šalju u udaljene pogranične utvrde gdje se postupno stapaju s lokalnim stanovništvom i definitivno gube svoju vojničku učinkovitost. U to vrijeme većina europskih zemalja već uvodi stajaču (regularnu) vojsku. Tomu je u najvećoj mjeri pripomoglo streljačko oružje koje postaje osnovica daljnog razvoja vojske u cjelini kao i cjevovita promjena načina ratovanja, taktike, strategije te sustava vođenja i zapovijedanja. ■

PODLISTAK

DVA KRALJEVSTVA NA SJEVERU

OD IX. DO XIV. STOLJEĆA TRAJALO JE RAZDOBLJE PUNOG RAZVOJA SREDNJOVJEKO-VNIH KRALJEVSTAVA NORVEŠKE I ŠVEDSKE. TIJEKOM TIH STOLJEĆA SUDBINE DVIJU DRŽAVA BILE SU ISPREPLETENE MEĐUSOBNO, KAO I SA SUDBINOM SUSJEDNE DANKE

Razvoj norveške države bio je jednako buran i isprepletan ratovima ranog feudalnog razdoblja, kao i u ostalih skandinavskih susjeda. Ne postoje relevantni pisani podaci o ustroju kraljevine, ali je pouzdano utvrđeno kako se, nakon dugog razdoblja unutarnjih borbi plemena koja su naseljavala norvešku obalu, Harald I. Ljepokosi ustoličio kao prvi norveški kralj u drugoj polovici IX. stoljeća. Nakon njegove smrti na norveški prostor prodriu Danci i ostvaruju svoju dominaciju pa je samostalnu norvešku kraljevinu na samom kraju X. stoljeća uspio ponovo uspostaviti Haraldov pranuk Olaf I. Tryggvason. Prijestolnica se nalazila u priobalnom gradu Nidarosu, današnjem Trondheimu. Tijekom vladavine Olafa I. na norveški prostor prodire kršćanstvo. Međutim, u pomorskoj bitki kod otoka Svolda udružena flota Danske i Švedske porazila je norvešku flotu, a Olaf I. se utopio. Naslijedio ga je sin Olaf II. Haraldsson kojem nije bila suđena duga vladavina jer Danska nije odustajala od svojih ekspanzionističkih ciljeva. U bitki kod Stiklestadu 1030. godine Olaf II. je stradao. Pobjedio ga je danski kralj Knud II. Veliki nakon čega Norveška postaje danski posjed.

USPON I DESTABILIZACIJA

Prva je danska vladavina bila vrlo kratka. Danski kralj Knud II. za guvernera Norveške postavio je svojeg sina koji je bio, najblaže rečeno, prosječnih vladarskih sposobnosti. Norveški su ga feudalci protjerali i na prijestolje doveli Magnusa I. Olafssona, inače sina svojeg zadnjeg kralja Olafa II. Nakon toga počinje samostalni uspon Kraljevine Norveške koja vrhunac svoje moći dostiže u vrijeme kralja Sigurda I. Jorsalfarea. Njegovom smrću počinje dugo razdoblje unutarnjih nemira

**Bitka kod Stiklesta
1030. godine jedne je od najvećih sukoba u povijesti Norveške. U bitci je poginuo i sam norveški kralj Olaf II. Država je uskoro pala pod dansku vladavinu koja nije dugo trajala. Neovisnost je vratio Olafov sin Magnus I., čija vladavina znači i razdoblje uspona Norveške**

i potpune destabilizacije Norveške kao države. Monarhija sve više slabi i na varnjskopolitičkom planu pa trgovina na Sjevernom moru postupno prelazi u ruke Nijemaca, čemu je posebno pridonio Hanzeatski savez (v. prethodni broj "Hrvatskog vojnika"). Razdoblje najveće nestabilnosti obilježila je velika seljačka buna koja je buknula u drugoj polovici XII. stoljeća. Ujedinila je niže plemstvo u savez sa seljačtvom, tzv. Birkenbeinerima (u prijevodu: ljudi s brezovim nogama), protiv krupne feudalne i crkvene aristokracije. Pobjeda Birkenbeinera u dugom i vrlo krvavom građanskom ratu dovela je na norveško prijestolje njihova favorita Sverrea Sigurdsssona. No, njega je Katolička crkva ekskomunicirala, pa je i cijela zemlja pala u interdikciju (ne-

milost) Rimske kurije. S druge strane, ta seljačka buna i građanski rat koji je prouzročila rezultirali su specifičnim razvojem feudalnih odnosa jer u Norveškoj seljaštvo nikada nije došlo u kmetsku ovisnost kakva je postojala u drugim europskim zemljama.

PERSONALNA UNIJA

Dolaskom na vlast mладog kralja Haakona IV. Hakonsona odnosi sa Crkvom se popravljaju i dolazi do međusobne pomirbe, ali time nije završilo razdoblje seljačkih buna i građanskog rata koji je okončan tek 1228. godine potpunom pobjedom monarhista. Tijekom vladavine kralja Haakona zemlja se stabilizala, utemeljena je stabilna sukcesija vladara, ustrojena je državna admini-

Novčić s likom švedskog kralja Olafa Skötkonunga. Potječe s kraja X. ili početka XI. stoljeća, vremena njegove vladavine

Marinko OGOREC

stracija i osnovana je prva prijestolnica u gradu Bergenu, a norveški je teritorij proširen pripajanjem Grenlanda i Islanda. Kralj Haakon V. preselio je prijestolnicu u Oslo i dodatno ojačao utjecaj Norveške u Skandinaviji. Međutim, kako nije imao muških nasljednika, nakon njegove smrti prijestolje je 1319. godine naslijedio njegov unuk, švedski kralj Magnus Eriksson VII. Norveška i Švedska time sklapaju personalnu uniju. Magnusova izrazita favorizacija Švedske prouzročila je niz unutarnjih pobuna u Norveškoj zbog čega je kralj bio prisiljen predati prijestolje svojem sinu Haakonu VI. U međuvremenu je cijelu Skandinaviju pogodila strašna epidemija kuge od koje je u Norveškoj umrlo više od trećine cijelokupnog stanovništva. Dolazi do velikih migracija, a seljaštvo masovno napušta zemlju ili postaje znatno ovisnije o plemstvu i kleru nego što je dotad bilo. Takvo je demografsko i društveno zaostajanje oslabjelo i državu, pa Norveška sve više dobiva podređenu ulogu u personalnoj uniji. Radikalne promjene na političkoj sceni uslijedile su smrću Haakonova sina Olafa kad njegova majka Margaretta, inače kći danskog kralja Valdemara, 1389. ujedinjuje skandinavske zemlje u Kalmaršku uniju.

ŠVEDSKA DRŽAVOTVORNOST

Za razliku od primjera ostalih skandinavskih zemalja, Normanji koji su naseljavali prostor današnje sjeverne Švedske vrlo su rano formirali elemente svojevrsne državotvornosti. Već u IV. stoljeću nastaju male kraljevine pod vodstvom lokalnih vođa (hövdingar). Nizom vrlo krvavih sukoba, Varjazi koji su naseljavali prostor oko Uppsale podčinjavaju sva ostala plemena u oblasti jezera Mälaren, a zatim i plemena sjevernih Gota, ustrojivši vojnički vrlo snažnu Kraljevinu Švedsku (Svea Rike). Potrebno je naglasiti kako su ovi ratni sukobi svojom brutalnošću i beskom-promisnošću nadilazili sve ostale ratove na prostoru rane srednjovjekovne Europe. Razlog su bili vrlo oskudni prirodni resursi dalekog sjevera. Kako se ionako malo namirnica ne bi trošilo na zarobljenike, zarobljavanja, a samim tim ni predaje, nije bilo. Na-

Prikaz pomorske bitke kod Svolda 999. godine. Udržena flota Danske i Švedske porazila je norvešku flotu

Harald I. Ljepokosi ustoličio se kao prvi norveški kralj u drugoj polovici IX. stoljeća

kon bitke svi su preostali muškarci, dječaci i starije žene poraženog plemena ili nekog naselja bili likvidirani, obično na krajnje surov način, a mlađe su žene odvođene u roblje.

Švedska (tada Svea Rike) bila je država ustrojena kao federacija autonomnih provincija s vrlo visokim stupnjem (za ono vrijeme) demokracije. Sva su ključna pitanja (stanje rata i mira, porezi, radne obvezne i sl.) rješavana na skupštinama svih stanovnika, a lokalni su vođe (langmani) samo bili "prvi među jednakima". Tijekom normanskih pohoda švedski se Varjazi šire prije svega prema istoku odnosno na rusku područja. Nakon što su ustrojene kraljevine Danska i Norveška, tijekom IX. i X. stoljeća izmjenjuju se njihovi međusobni konflikti i saveznštva sa Švedskom tijekom. Spomenuti su konflikti uglavnom imali obilježja feudalnih i dinstijskih sukobljavanja.

PRODOR KRŠĆANSTVA

Konačno je formiranje švedske države na feudalnom uređenju uslijedilo početkom XI. stoljeća tijekom vladavine kralja Olafa Skötkonunga. U Švedsku prodire kršćanstvo, a zemlja ekonomski jača. Sin Olafa Skötkonunga, Anund Jakob, ulazi u savez s

norveškim kraljem Olafom II. Haraldssonom kako bi se zajedno oduprli osvajačkim planovima danskog kralja Knuda II. No, savez se raspada 1030. nakon pogibije norveškog kralja u bitki kod Stiklestad. Smrću drugog Olafova sina Edmunda Starog 1060. godine izumire dinastija Inglinga. Švedska ulazi u razdoblje nesigurnosti i unutarnjih previranja izazvanih dinastijskim sukobima obiteljskih klanova Stenkil, Sverker i Erik koji su pretendirali na prijestolje. Dinastijskim brakom klanova Erik osnovana je dinastija Folkung koja je preuzeila prijestolje pa dolazi do stabilizacije stanja u zemlji. Kralj Erik IX. Sveti poduzima pohod na istok, ovladava velikim teritorijem današnje zapadne Finske te nameće lokalnom stanovništvu kršćanstvo. Sredinom XIII. stoljeća jača kraljevska vlast, a kao regent vlada jarl (plemička titula razine grofa ili britanskog earla – op. aut.) Birger koji osvaja južni dio Finske u Švedsko-novgorodskom ratu i prijestolnicu preseljava u novoosnovani grad Stockholm. Njegov nasljednik, kralj Magnus I., ustrojava viteški red (najvjerojatnije po uzoru na Teutonski viteški red), čime je uspostavljen temelj švedske regularne vojske. Za vrijeme vladavine Magnusa VII. Švedska i Norveška stupaju u personalnu uniju, a sve veći problem stvaraju učestali pljačkaški upadi Danaca koji prestaju 1389. početkom stvaranja Kalmarske unije. ■

DOMOVINSKI RAT

dr. sc. Ante NAZOR, ravnatelj Centra

Pobunjeni su Srbi u Hrvatskoj nastavili svoju politiku destabilizacije Hrvatske i odvajanja dijela teritorija. Tako je 18. ožujka 1991. "Skupština općine Knin u funkciji dijela Skupštine SAO Krajine" donijela *Odluku o odvajajući Republike Hrvatske* (Izvješće Us RH, 14, bilješka 34), a istog su dana *Odluku o pripajanju Opštini Knin* donijele mjesne zajednice s područja općina Drniš, Sinj i Šibenik: mjesne zajednice Miočić, Biočić, Štikovo, Tepljuh, Bobodol (općina Drniš), mjesna zajed-

nost Komande RV i PVO" uputio je zapovijed "organima bezbednosti" podređenih postrojbi (1., 3. i 5. ko rv i pvo, vva, 97. abr, 250, rbr pvo, 155. i 350. rp pvo, 3. i 5. pvojin, 474., 84., 258., 200., 151., 399., 171., 177., 161., 165., 285., 492., 423. i 130. vo, 975. vnc, 672. anc, 321. i 322. bv i 333. inž. bat) o zadacima u svezi sa "separatističkim procesima u Jugoslaviji". Zapovijed je potpisao načelnik spomenutog "organa", pukovnik Slobodan Rakočević. U skladu sa sadržajem dotadašnjih "Informa-

cija" o stanju u državi, i spomenuta zapovijed govorci o "separatističkim procesima" koje je prouzročio "strani faktor", a u njoj se upozorava i na sve izraženiju mogućnost "građanskog rata". Istodobno, JNA se nastoji prikazati kao neutralan čimbenik čija je zadaća spriječiti međuetnički sukob odnosno "građanski rat". I taj dokument svjedoči da je JNA već tada započela s pripremama i provedbom aktivnosti koje su za cilj imale "sprečiti razbijanje SFRJ". Jednako tako, dokument pokazuje i

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

POKUŠAJ UVODENJA STANJA U

IZVJEŠĆA "ORGANA BEZBEDNOSTI" JNA O SIGURNOSNOJ SITUACIJI, OŽUJAK 1991.

nica Otišić (općina Sinj), te mjesne zajednice Međare, Cicvare, Žažvić, dio mjesne zajednice Skradinsko polje – zaselak Pavasovići, Bratiškovci, Gorica, Gračac, Ždrapanj, Plastovo, Velika Glava, Čista Mala, Sonkovići, Raskršće, Dragišići i Bribir (općina Šibenik) (Izvješće Us RH, 15, bilješka 37).

Dakako, spomenute aktivnosti nisu ostale nezamijećene u zapovjednom vrhu JNA koji je nizom "Informacija" i "Zapovijedi" nastojao svoje postrojbe i vojnike pripremiti za odgovor na takvo djelovanje. Iako je bilo očito da se aktivnostima dijela Srba u Hrvatskoj ugrožava teritorijalna cjelovitost Republike Hrvatske, zapovjedni je vrh JNA o pokušajima "separativizma" govorio općenito, izbjegavajući istaknuti odgovornost pobunjenih Srba u Hrvatskoj za pogoršanu političku situaciju. Zapravo, čini se da je gotovo potpuno ignorirao "Odluke" vodstva pobunjenih Srba, a da je pozornost, pa i moguće oružano djelovanje, posvetio protuhrvatskim aktivnostima. Primjerice, istog dana kad se vodstvo pobunjenih Srba u Kninu odlučilo odvojiti od Republike Hrvatske, 18. ožujka 1991., "Organ bezbed-

**U skladu sa sadržajem
dotadašnjih "Informacija"
o stanju u državi, i
priložena zapovijed govorci o
"separatističkim procesima"
koje je prouzročio "strani
faktor", a u njoj se upozorava
i na sve izraženiju mogućnost
"građanskog rata". Istodobno,
JNA se nastoji prikazati kao
neutralan čimbenik čija je
zadaća spriječiti međuetnički
sukob odnosno "građanski
rat". I taj dokument svjedoči
da je JNA već tada započela
s pripremama i provedbom
aktivnosti koje su za cilj imale
"sprečiti razbijanje SFRJ"**

nepovjerenje sigurnosnih tijela JNA prema vojnim obveznicima i zapovjednom kadru pričuvnih ratnih postrojbi te potrebu za pojačanim mjerama zaštite od mogućih, ali i očekivanih iznenađenja:

1) Bezbednosna situacija u zemlji izmiče svakoj kontroli. Separatistički procesi koji se nezadrživo odvijaju u zemlji, ilegalno naoružavanje i stvaranje stranačkih paravojnih organizacija i republičkih vojski i politika svršenog čina doveli su zemlju do ustavnog haosa i pred gradjanski rat.

Strani faktor preko stvorenih oslonaca i agenata i nacionalističko-separatističkih snaga upravlja ukupnom krizom i utiče na njen rasplet u konačnom razbijanju Jugoslavije. Aktivnost VDP i DKIP u zemlji poprimila je sve forme organizovanog delovanja protiv OS SFRJ sa težištem na agresivnošću, obaveštajno-izvidjačkim akcijama i utvrđivanju sledećeg poteza rukovodstva JNA i Štaba vrhovne komade. Aktivirali su sve svoje pozicije i veze medju pripadnicima JNA i na teritoriji. Stvorena situacija pogoduje eskalaciji prisustva i delovanju stranog faktora i nacional-

separatističkih profašističkih partija i pokreta protiv SFRJ i njenih OS, na nacionalnoj, verskoj i političkoj osnovi.

Veliki broj operativnih podataka upozorava da je u završnoj fazi proces vojnog organizovanja ekstremnih nacionalističko-separatističkih snaga u zemlji, a pojedine partije na vlasti stvorile su paravojne organizacije na partiskoj i stranačkoj osnovi. Ekstremna emigracija preduzima organizovane mere na pružanju materijalne, obaveštajne i subverzivne podrške separatističkim snagama u zemlji.

Eskalirali su napadi, ugrožavanje moralnog i borbenog integriteta JNA, a moguća je grupna i organizovana ekstremno-nacionalistička delatnost protiv i medju prpadnicima JNA.

katora koji bi mogli ugroziti moral Armije, sistem RiK, bezbednost objekata, sredstva RON i MES, slabljenje i razbijanje borbene gotovosti u celini, pokušaje grupnih bekstava, kradje naoružanja i izvođenje sabotažnih i DTA i sprege sa ekstremistima na teritoriji. Posebnu pažnju obrati na bezbednost letelica.

4. Intenzivirati rad sa saradničkim pozicijama i drugim izvorima saznanja OB i usmeriti ih na težište KO zadatke, radi otkrivanja i praćenja indikatora kojima se ugrožava moralni integritet i b/g jedinica i komandi JNA.

5. Pravovremeno i efikasno otkrivati i ažurirati postojeće i pratiti ostale indikatore koji ukazuju na aktiviranje paravojnih organizacija i drugih nelegalnih naoružanih sastava i snaga

kušaja agenturnog i obaveštajnog delovanja preko stvorenih oslonaca i veza u reonu i u jedinicama i komandama JNA, kao i medju članovima porodica stalnog sastava.

7. Obezbediti stalnu eksploataciju OTS po svim linijama rada, a posebno dokumentovanje delatnosti prema VDP i DKP i drugim indiciranim i otkrivenima i institucijama.

8. Intenzivirati mere KOZ objekata porodica i lica, sa težištem na zaštiti sredstava RON i MES objekta RiK i vezu izdvojenih skladista i zaštite tajnosti, provođenje propisa o odnosima pripadnika Armije sa strancima i inostranstvom i striktna primena propisanog i naredjenog režima bezbednosti.

9. Ažurirati KO procenu ratnih jedinica, sa

IJA IZVANREDNOG HRVATSKU

U ovoj situaciji nisu isključene i razne vrste subverzivnih i DTA protiv JNA, a moguća su i pojedinačna izdajstva kod vojnika i starešina. Zbog poznatih bezbednosnih uslova u zemlji vojni obveznici i rezervne starešine ratnih jedinica predstavljaju posebnu nepoznanicu, što se mora imati u vidu kod planiranja i organizovanja svih mera i aktivnosti, kako bi se onemogućilo bilo kakvo iznenadjenje.

2) U vezi sa navedenim zaključcima iz procene odmah preduzeti sledeće:

1. I dalje će biti zadejstvovan operativni tim u OB KRV i PVO u cilju neprekidnog praćenja operativne situacije i izveštavanja o svim bezbednosnim pojavama i problemima u jedinicama, objektima, komandama i teritoriji.

2. Odmah pristupiti ažuriranju postojećih KO procena i definisanju težišnih zadataka i aktivnosti, shodno nastaloj situaciji. Težište imati na izdvojenim slučajevima po stranom faktoru i vezama pripadnika JNA sa nosiocima nacionalističko-separatističke i druge neprijateljske delatnosti i na ažuriranju evidencija i mera prema licima od kojih se očekuje ekstremna nacionalistička i druga izdajnička i razbijajuća neprijateljska delatnost protiv JNA.

3. Kontraobaveštajnu aktivnost OB težišno usmeriti na otkrivanje i praćenje svih indi-

i njihove sprege sa ekstremnim nacionalistima i grupama u JNA.

6. Efikasno otkrivati i pratiti aktivnosti stranog faktora usmerene na razbijanje SFRJ i JNA. Težište imati na praćenju aktivnosti VDP i DKP u kom cilju aktivirati "Putnik", kao i po-

težištem na proceni stanja operativnih pozicija i izvora i njihovo usmeravanje na otkrivanje i praćenju bezbednosnih pojava u ovim jedinicama.

3) Planskim rukovodjenjem i usmeravanjem OB na svim nivoima uz punu ekonomiju i racionalizaciju snaga obezbediti potpuno vladanje operativnom situacijom u jedinicama, komandama i na teritoriji i onemogućivanje bilo kakvog iznenadjenja. Izdvojene slučajeve po osnovi kolaboracije i ekstremnog nacionalizma i separatizma, obaveštajne i agenturne delatnosti imati u prioritetu rada.

Formirati potreban broj operativnih timova za pružanje efikasne operativne podrške OB što će biti naknadno regulisano.

OB jedinica težišno angažovati na dnevnom praćenju bezbednosne situacije unutar jedinica i komandi, a KOG RV i PVO na ofanzivnom radu sa svim saradnicima, a posebno iz plana "Žeravica".

Na svim nivoima obezbediti ažurno KO procenu koju sa operativnim podacima dopunjavati. Dva puta dnevno i sa najznačajnijim zaključcima, podacima izveštavati OB KRV i PVO.

Sumarne dnevne izveštaje OK (OK) korpusa, VVA i PJ sačinjavati do 13.00 časova, koje dostavljati OB KRV i PVO, a po potrebi i vanredne koje dostavljati odmah.

Sa sadržajem ove depše upoznati sve OB u garnizonu, a komandante jedinica izvorno. (Izvornik, strojopis, latinica.)

Veliki broj operativnih podataka upozorava da je u završnoj fazi proces vojnog organizovanja ekstremnih nacionalističko-separatističkih snaga u zemlji, a pojedine partije na vlasti stvorile su paravojne organizacije na partijskoj i stranačkoj osnovi. Ekstremna emigracija preduzima organizovane mere na pružanju materijalne, obaveštajne i subverzivne podrške separatističkim snagama u zemlji

"Venecija - umjetnička i kulturna baština na UNESCO-ovu popisu", poštanska marka Republike Italije, 2007.

"125 godina hrvatskog domobranstva, poštanska marka Republike Hrvatske, 1993."

FILATELIA

MARKE - POLIGON ZA OBILJEŽAVANJE DOGAĐAJA

AMERIČKA JE POŠTA RADI PREDSTAVLJANJA PRVOG PRIJENOSA POŠILJAKA ZRAKOPLOVOM TISKALA PRIGODNU POŠTANSKU MARKU. PRVA JE "ZRAČNA MARKA" U AMERICI, NAZVANA "PREOKRENUTI JENNY", MEĐU NAJSKUPLJIMA U SVIJETU.

Ivo Aščić

VENECIJANSKI GLASNICI

Kao posljedica diplomatske i trgovinske komunikacije te ratnih sukoba sa susjednim državama, Mletačka je Republika (od IX. do XVIII. stoljeća) u samom početku ustrojila glasničku službu, važan čimbenik bez kojeg ni jedna država nije mogla funkcionirati. Potvrda o osvajanju tudihih teritorija među ostalim je i sadržaj pisma ugarsko-hrvatskog kralja Emerika Arpadovića (1196. – 1204.) upućenog papi Inocentu III. u kojem spominje i mletačko-križarsko osvajanje Zadra 1202. godine te njegove posljedice.

Venecijanski glasnici znatno su pripomogli funkcioniranju vojne i političke vlasti Venecije čiji je utjecaj u velikoj mjeri osjetio i dio hrvatskog naroda. Posebice se to odnosi na razdoblje od XV. do XVIII. stoljeća kad je Venecija gospodarila najvećim dijelom istočne strane Jadranskog mora te dijelom njezina zaleđa.

Kako bi što bolje provodila svoju političku vlast i gospodarske interese u zaposjednutim hrvatskim krajevima, Mletačka je Republika organizirala i kolanje državne korespondencije između hrvatskih otoka i gradova te središnje vlasti, uglavnom morem, na relaciji Venecija – Zadar – Kotor. Prijenos pisama odvijao se korištenjem brodova i posade sastavljenih od domaćeg stanovništva, najčešće besplatno.

Nažalost, Mletačka Republika tijekom višestoljetne vlasti na dijelu tih prostora nije izgradila ni metar puta, nije otvorila ni jedan poštanski ured, iako je pošta u njezinu okruženju bila ustrojena više stoljeća.

HRVATSKI DOMOBRANI

Povodom obilježavanja 125. obljetnice utemeljenja hrvatskog domobranstva kao prve hrvatske moderne oružane sile, hrvatski je nacionalni poštanski operater 5. prosinca 1993. pustio u promet marku s motivom odlikovanja i znamenja hrvatskog domobranstva. Marku je dizajnirao akademski slikar Ivica Šiško, a tiskana je u arcima od 20 komada. Tom je prigodom izdana i omotnica prvog dana te prigodni list. Marka podsjeća na nastanak hrvatskog domobranstva u vremenu dok je Hrvatska bila u sastavu Austro-ugarske, kad Hrvati uspijevaju 5. prosinca 1868. ishoditi svoju zasebnu vojsku nazvanu hrvatskim imenom: domobranstvo. Iz filateličkih proizvoda koji prate marku saznat će se o ulozi hrvatskih domobrana tijekom Prvog i Drugog svjetskog rata. Također, na kontinuitet hrvatske državnosti i očuvanja časne tradicije domobranstva iz Domovinskog rata podsjetilo je i Društvo filatelisti i numizmatičara iz Šibenika. Na njihov je zahtjev Hrvatska pošta izdala prigodni poštanski žig "20. obljetnica 15. domobranske pukovnije Petar Krešimir IV." Žig je bio u uporabi u poštanskom

Prigodni poštanski žig
"20. obljetnica 15. domobranske pukovnije
Petar Krešimir IV."

"Preokrenuti Jenny"
vrijedi pola milijuna
dolara

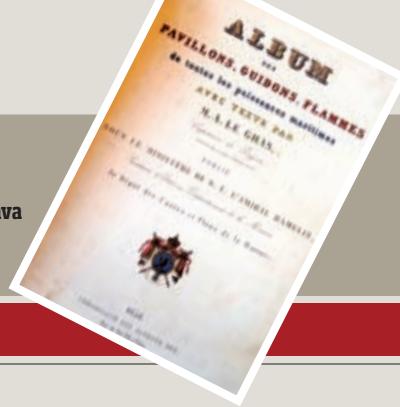
uredu 22101 Šibenik dana 14. kolovoza 2012. godine. Šibenski su filatelisti tim činom podsjetili na junačku prošlost hrvatskih domobrana u Domovinskom ratu. Osim što su pisma s prigodnim žigom putovala po svijetu, velik je broj njih završio u pomno čuvanim filateličkim zbirkama te postao predmetom izlaganja.

"PREOKRENUTI JENNY" MEĐU NAJSKUPLJIMA JE U SVIJETU

Zračni se prijevoz pošiljaka u Americi počeo primjenjivati 1918. godine između Washingtona, Philadelphije i New Yorka. Radi promicanja tog, dotad neviđenog načina prijenosa pošiljaka u Americi, Američka je pošta tiskala poštansku marku namijenjenu zračnom prijenosu pošiljaka. Odabran je motiv na marki model zrakoplova Jenny JN-4 iz 1915. godine. Do uvođenja u poštanski promet taj je tip zrakoplova uglavnom bio namijenjen za obuku američkih i kanadskih pilota u Prvom svjetskom ratu. Priča oko "zračne" marke u Americi ne bi bila zanimljiva da se nije dogodila greška prilikom tiskanja kad je motiv zrakoplova okrenut za 180 stupnjeva. Greška na marki primijećena je tek kad je puštena u promet. Markom se ubrzo počelo trgovati, a sa svakom prodajom cijena joj je vrtoglavio rasla. 2005. godine na aukciji u New Yorku jedan je primjerak marke "Preokrenuti Jenny" prodan za više od 500 000, a četverac za gotovo tri milijuna američkih dolara. ■

Naslovnice pomorskih albuma zastava
(Hounsell, 1873. i Le Gras, 1858.)

Velike pomorske sile u XIX. stoljeću počinju opremati svoje brodove priručnicima koji prikazuju najrazličitije zastave na koje brod može naići u plovidbi. Iako takve publikacije nisu veksilološki radovi u današnjem znanstvenom smislu, ipak su iznimno važne i prethodnica su suvremene veksilologije

VEKSILOLOGIJA PRIJE VEKSILOLOGIJE

Željko HEIMER

Povećavanjem značenja trgovačkih, pa onda i ratnih flota u industrijaliziranom europskom društvu XIX. stoljeća, javila se i potreba za identifikacijom sve većeg broja zastava koje su brodovi mogli susresti. Tradicionalna ceremonija u mornarici i običaji pomorskog prava zahtjevali su od kapetana pravilno pozdravljanje ili odgovaranje na pozdrav drugih brodova, a pogrešna je interpretacija mogla imati i političke i ekonomski posljedice. Stoga velike pomorske sile u XIX. stoljeću počinju opremati svoje brodove priručnicima koji prikazuju najrazličitije zastave na koje brod može naići u plovidbi svjetskim morima. Uz nacionalne zastave trgovačkih i ratnih mornarica, u tim su knjigama prikazane i zastave koje označuju prisutnost visokih državnih i vojnih dužnosnika na brodovima te druge zastave odnosno signale koji su značili pravilnu interpretaciju broda iz daljine u vrijeme prije uporabe radijskih uređaja. S obzirom na to da se zastave s vremenom mijenjaju, takva su izdanja u pravilu imala dodatke koji su se objavljivali svakih nekoliko godina, a koji su se lijepili u njih ili umeritali umjesto izvornih stranica, slično albumu. Budući da su takve knjige bile stvarni uporabni predmeti, danas je gotovo nemoguće naći ih u izvomom, nekorigiranom obliku, ili sa svim dodacima odvojeno. Među najvažnija izdanja pripadaju ona iz Velike Britanije, Francuske, Španjolske, Njemačke, Rusije i Švedske, ali slične su publikacije, manjeg opsega i kraćeg vremena ažuriranja, imale i neke druge zemlje. Britanski priručnik pod naslovom Flags and Signals of All Nations počeo je 1873. godine izdavati George Hunsell, a od sljedeće godine postaje službena vladina publikacija. Uz redovita ažuriranja, nova su izdanja uz nešto promijenjene nazive objavljivana do sedmog izdanja 1930. godine Osmo izdanje iz 1955. dobiva signatuру BR20 pod kojom je serija poznata, a deveto potpuno prerađeno izdanje iz 1989. danas uređuje glavni kraljevski veksilolog Graham Bartram. Slična publikacija francuske ratne mornarice počinje izlaziti već 1858. kao Album des pavillons kapetana fregate Le Grasa. Već je tada izrađena kao mapa s mehanizmom tako da se stranice koje se ažuriraju mogu lako zamjeniti. Slijede izdanja iz 1889., 1923., 1954., 1965., 1978. i sedmo iz 1990. koje uređuje kapetan bojnog

ZASTAVA 119. BRIGADE HV-a "R" - PULA

Izrađena je od plavog platna s velikim kvadratima crvene i bijele boje koji zauzimaju gornji kopljeni dio tvoreći trokut od 3x3 polja koji zauzima 3/4 njezine širine. Preko šahiranog polja prikazani su ukrašteni zlatni mač i zelena grančica – varijacija simbola Ministarstva obrane. U sredini plavog polja nalazi se heraldički prikaz jarca – svojevrsne ratoborne inačice tradicionalnog istarskog grba. Iznad je u luku ispisano HRVATSKA VOJSKA, ispod 119. BRIGADA, a u donjem uglu slobodnog kraja ispisani su datum kad je postrojba mobilizirana, 07. 9. 1991. U zastavu je tako uklopljena nacionalna, vojna, područna i lokalna simbolika te simbolika same postrojbe. Primjer je najuspješnijih heraldičkih interpretacija povijesnih i suvremenih simbola u hrvatskoj vojnoj veksilologiji. Brigada je koristila nadlaktičnu oznaku ovalnog oblika koja je sadržavala iste elemente. Čini se da je oznaka izrađena prema tad već postojećoj zastavi. Zastavni rukav dobiven je posuvraćivanjem zastavnog polja s crvenim i

Ova zastava jedna je od onih koje se ne mogu lako uklopiti u standardne obrasce i time dobiva na prepoznatljivosti, a stoga i na snazi identifikacije pripadnika postrojbe

bijelim kvadratima, a s varnijskih strana zastava je opšivena narančasto-žutim pozamantanjskim resama duljine oko 5 cm. Dimenzije zastave iznose 95x185 cm, a danas se nalazi u zbirci zastava GS OSRH. Brigada je formalno ustrojena 29. srpnja 1991., Nakon aktivnosti preuzimanja i razminiranja vojarni JNA na svojem području i obuke pripadnika, od siječnja 1992. bori se na Ličkom bojištu. Mobilizirana u punom sastavu, 1995. sudjeluje u operaciji Oluja. Ugašena je tijekom 2000. godine. Pravna joj je sljednica potpuno pričuvna 635. pješačka brigada Pula..

broda Pierre, s čak 30 izdanja dopuna. Novo izdanje iz 2000. izrađuje kapetan bojnog broda du Payrat. Radi u suradnji s međunarodnom veksilološkom zajednicom. Najkvalitetnijom publikacijom tog tipa veksilologi gotovo jednoglasno smatraju izdanje njemačke ratne mornarice iz 1939. godine (Flaggenbuch) koje je pripremio Ottfried Neubecker, vodeći njemački heraldičar i veksilolog XX. stoljeća. Kvaliteta crteža, poda-

ci o konstrukcijskim pojedinostima zastava i visokokvalitetan višebojni tisak sa zlatnom i srebrenom folijom čine izdanje znatno modernijim u odnosu na četiri koja su mu prethodila od 1893. Pretisak Neubeckerove knjige iz 1995. učinio ju je dostupnom širem krugu veksilologa koji je i danas pomno proučavaju i ne uspijevaju naći puno pogrešaka u usporedbi s temeljnim izvorima iz tog doba. ■

MULTIMEDIJA

Epsonov 3D projektor

Epson je na sajmu IFA 2012 predstavio EH-TW550 – cijenom povoljan, HD-Ready 3D projektor koji prikazuje sliku širine 720 p. Zahvaljujući tankom kućištu jednostavno ga je prenosit i u drugu prostoriju ili premještati, a postavljanje uređaja brzo je i jednostavno. Epsonova 3LCD tehnologija, jednak snažan izlaz bijele svjetlosti te one u boji do 3000 lumena jamči živopisnu reprodukciju boja i preciznost detalja. Reprodukcija boja može se optimizirati u odnosu na vrstu uporabe i okružja uz četiri sheme boja: *living room*, *dynamic*, *theatre* i *game*. Projektor je kompatibilan s aktivnim Radio Frequency 3D naočalama koje se mogu puniti preko USB-a te koristiti do udaljenosti od deset metara. *Split-screen* funkcija omogućava istodobno gledanje slike s dvaju različitih izvora – idealno za brzu provjeru sportskih rezultata ili pregled TV kanala. Projektor idealan za sve vrste obiteljske zabave, primjerice gledanje sportskih prijenosa, televizijskih programa, filmova te videoigre.

Nakon vrlo popularnih modela MED500X i MED500X2, Sanji Electronics predstavlja najnoviji multimedijalni zvučnik MED1000X3D. Osim novog zaobljenog dizajna, glavne se

MEDE8ER – skup najnovijih tehnologija

novosti nalaze ispod poklopca koji olakšava ugradnju tvrdih diskova kapaciteta do 3 TB. Novi Mede8er podržava 3D sadržaje i to ne samo one unutar Full HD okvira. Realtek RTD1186 procesor na 750 MHz i HDMI 1.4 sučelje podržavaju Full 3D/Side By Side/Top & Bottom/Frame Sequential i Frame Packing pohranjene sadržaje tako da više neće biti poteškoća s reprodukcijom BD 3D ISO datoteka ili drugih koje su trenutačno u optjecaju.

Opremljen je naprednim tehnologijama kao što su brzi gigabitni mrežni priključak i superbrzi USB 3.0 te je spremjan da se na njega nadograditi Fast PCIe WiFi koji će biti dostupan kao dodatna oprema. MED1000X3D podržava i HD Audio, i to najbolje od najboljeg, 7.1 DTS Master i 7.1 Dolby TrueHD prijenos zvuka na AV prijamnike. Drugim riječima, Med1000X3D ujedinjuje vrhunske suvremene tehnologije!

MOBILNE APLIKACIJE

OPlayer - aplikacije za pregledavanje videosadržaja

Brojne su aplikacije za pregledavanje video-sadržaja na *smartphonima* i tabletima, a među njima posebno se ističe OPlayer. Svoju je popularnost stekao zahvaljujući Appleovim uređajima, a za Androidove je platforme još u razvoju i nije toliko funkcionalan. Sučelje mu je jednostavno i jasno, a što je najvažnije, podržava sve popularne videoformate (XVID/DIVX AVI, WMV, RMVB, ASF, H264, MKV, TS, M2TS...) kao i podnaslove (titlove) SMI, ASS, SUB, SRT, TXT... Videodatoteke je moguće na više načina prebaciti na uređaj: (USB Syn pozivanje s iTunesom, WiFi Upload odnosno preko mrežnog preglednika, FTP i SAMBA

client za downloadanje s istih servera ili HTTP/RTSP/MMS/FTP/SAMBA streaming). Ukratko, to znači da je moguće gledati filmove pohranjene na osobnom računalu ili nekom servisu bez prebacivanja na *smartphone* ili tablet. OPlayer ima mogućnost uređivanja datoteka (preimenovanje, brisanje ili premještanje svih datoteka prebačenih na uređaj), a moguće je i uređivanje popisa za reprodukciju. Usto, podržava i AirPlay kao i TV out za gledanje na velikim ekranima. OPlayer može se isprobati u lite verziji koja se razlikuje od full po tome što se prikazuju reklame, a dostupna je i HD verzija za tablete.

Pripremio Mladen PALIĆ

Prvi smartphone s Windows Phoneom 8

Nokia Lumia 920 ima dvojezgrevni procesor Snapdragon S4 radnog takta 1,5 GHz, bateriju kapaciteta 2000 mAh, gigabajt ugrađene memorije koju je moguće proširiti do 32 GB uz pomoć utora za microSD, integrirano bežično punjenje tzv. Fatboy i tehnologiju NFC te stražnju kameru PureView s osam megapiksela. PureMotion HD, veličine 4,5 inča, najbolji je zaslon za Nokia pametne telefone te omogućuje korištenje uređaja izloženog izravnom Sunčevu svjetlu. Trenutačno

za Windows Phone postoji više od 100 000 aplikacija koje omogućuju bogatije i kvalitetnije korištenje nekih osnovnih mogućnosti uređaja, ali i puno više od toga. Nokia Drive potpuno će zamijeniti vašu navigaciju. Osim navigacije, uređaj primjenjuje tehnologiju proširene stvarnosti – Nokia City Lens – kako bi korisnici pronašli više informacija o pojedinim lokacijama. Potrebno je samo usmjeriti Lumiju 920 prema željenoj lokaciji i na zaslonu će se pojaviti željene točke s detaljnij-

jim informacija. Također, omogućeno je automatsko učitavanje fotografija u punoj rezoluciji na SkyDrive za što je osigurano 7 GB. Pisanе poruke te poruke i komentari s Facebooka povezani su, a prilagodljivost početnog zaslona i ikona na njemu trebali bi korisniku omogućiti iznimno doživljaj suvremene tehnologije.

FIKSNI TELEFON NA ANDROIDU

Gigaset je predstavio novu strategiju razvoja koja tvrtku od proizvođača fiksnih telefona pretvara u davaoca cijelovite usluge komunikacijskih rješenja temeljenih na umrežavanju. Kućne mreže, koje povezuju ljude s njihovim domom kad se ne nalaze u njemu, najnoviji su dodatak Gigasetovoj strategiji maksimalnog umrežavanja. Najmoderniji senzori (Gigaset elements) povezani s aplikacijom za pametni telefon obavještavat će korisnika ako je prozor ostao otvoren, o tome kad je potrebno uključiti klimatiza-

cijski uredaj ili dođe li do nasilnog ulaska u stambeni prostor. Idući su koraci u razvoju sustav za sigurnost stana ili kuće te omogućavanje uštede električne energije. Gigaset je na IFA sajmu predstavio i model SL 930, telefon koji će postaviti nove standarde fiksne telefonije. Opremljen je multitouch ekranom i operativnim sustavom Android koji povezuje VOIP i SIP protokol s podrškom za videokonferencije (HDMI i ugrađeni projektor), a prvi je fiksni telefon kojem je omogućen pristup na Google Play Store.

www.thealamo.org

Prvi pogled na stranicu muzeja posvećenog utvrđi Alamo neće oduševiti ovisnike o vizualnom dojmu. Stranica nije pretjerano grafički atraktivna, a nedostaje joj i multimedije. Međutim, zanima li koga povijesni kontekst bitke koja se odigravala u sklopu Teksaške revolucije, svakako neka klikne na History gdje će dobiti zanimljiv povijesni pregled i saznati da utvrdu nisu obranili samo Davy Crockett i Jim Bowie, nego i drugi vojnici koji su postali simbolima američke vojne i ratničke povijesti. Za svakog je od njih naveden barem kratak životopis. Za one koji znaju više o opsadi utvrde Alamo zanimljiv će biti klik na Alamo Myths posvećen povijesnim nesuglasicama vezanim uz tijek bitke. Kad je već riječ o Teksasu, vrijedi pogledati www.texasmilitaryforcesmuseum.org, vrlo zanimljivu stranicu muzeja vojne povijesti Teksasa.

D. VLAHOVIĆ

WEB-INFO

17. RUJNA 1991.

VREMENPOL

Leon RIZMAUL

Počela blokada HRVATSKOG MORA

Potkraj ljeta 1991. u srpsku agresiju na Hrvatsku otvoreno se uključila i jugovojska svojom ratnom mornaricom, koja je od rujna do studenoga triput blokirala hrvatske luke. Prva blokada počela je 17. rujna 1991., kada su se ratni brodovi s uperenim topovima pojavili pred najvećim hrvatskim primorskim gradovima i lukama. Njezino je zapovedništvo zaprijetilo kako će svaki brod koji pokuša isploviti biti napadnut i potopljen. Tih dramatičnih dana JNA i srpski odmetnici postigli su samo djelomičan uspjeh. Iako su dijelovi njihova zaleđa okupirani, dalmatinski su se gradovi uspjeli oduprijeti

14.rujna 1944. - poginuo prvi partizanski pilot Franjo Kluz

18.rujna 1930. - rođen Vlado Gotovac, hrvatski pjesnik i političar

23.rujna 1988. - umrovljena posljednja parna lokomotiva u Hrvatskoj

26.rujna 1371. - Bitka na Marici

agresorima. Zato ih je trebalo dodatno blokirati i napasti, a Dalmaciju dovesti u potpunu izolaciju. U posebno su teškom položaju bili hrvatski otoci jer je njihova opskrba ovisila o pomorskoj povezanosti s drugim otocima i obalom. Međutim, jugomornarica "bez kopna i bez plivača", kako su je ironično nazivali hrvatski branitelji, bila je vrlo ranjiva. Nakon što su oslobođene pojedine pomorske baze od Ploča pa do bitnica obalnog topništva na Žirju i Zečevu, njezini su brodovi imali sve skušeniji manevarski prostor. Napadi na Šibenik, Zadar i Split te pokušaj invazije na Šoltu bili su porazni za agresorovu flotu. U bitci

u Splitskom kanalu u studenome 1991. hrvatska je vojska koordiniranim napadima s obale i otoka potpuno porazila jugoslavensku mornaricu. Istodobno su pomorsku blokadu oko Dubrovnika neprekidno probijali gliseri Odreda naoružanih brodova i humanitarni konvoji Libertas. Do kraja 1991. jugomornarica je doživjela potpun neuspjeh te se okrnjena i s oštećenim brodovima morala povući u crnogorske luke. U proljeće 1992. njezini izolirani i nemoćni ostaci napustili su Vis i Lastovo, svoja posljednja uporišta u Hrvatskoj. Time se na cijelom hrvatskom Jadranu zavijorila hrvatska zastava. ■

DUHOVNOST

fra Marko MEDO

NE POSTAJEMO DOBRI AKO DOTIČEMO SVECE

Isus se poslužio lažnom sablazni koju uprizoraju neke osobe te se suočio s vrlo velikim problemom korupcije u vjeri. Lažne sablazni: skupina ljudi primjećuje da apostoli uzimaju hrana neopranih ruku. To daju do znanja Isusu jer je židovska tradicija određivala pranje ruku prije uzimanja hrane. Isus brani apostole i raskrinkava licemjeran način življenja vjere. Kaže: *Ništa što izvana ulazi u čovjeka ne može ga onečistiti, nego što iz čovjeka izlazi – to ga onečišćuje.* (Mk 7,15) To bi značilo: ne postajemo zli dotičući lošu hrani i ne postajemo nepošteni dajući svoju ruku nepoštenoj osobi. Isto tako, ne postajemo dobri ako dotičemo svece, oltare ili svete slike. Svetost postaje dio mene samo onda kad je počnem živjeti. U Isusovu misli vjera nije istinska i ne spašava čovjeka kad je svedena samo na izvanjsko.

Evangelist Matej o toj temi donosi druge Isusove riječi koje još bolje tumače Njegovu misao. Isus kaže: *Jao vama, pismoznanci i farizeji! Licemjeri! Namirujete desetinu od metvice i kopra i kima, a propuštate najvažnije u Zakonu: pravednost, milosrđe, vjernost. Ovo je trebalo činiti, a ono ne propuštati. Slijepi vode! Cijedite komarca, a gutate devu!* (Mt 23,23-24) Koliko se puta služimo gestama koja nas prikazuju na jedan način, a zatim se u životu i u srcu vladamo potpuno drukčije.

Svi smo braća i sestre na riječima! No u praksi: zavidni, zlobni, spremni uvijek loše prekrajati i interpretirati djela bližnjega. Isus nas upozorava: Ne čistite vanjsku čašu i zdjele, tj. života dok vam je nutrina puna grabeža i pakosti." (usp. Lk 11,39) Boga se ne može prevariti.

Nakon tog poziva na istinu i dosljednost u vjerskom životu, Isus se suočava sa središnjim problemom vjere odnosno s najvažnijom zapovijedi. Isus primjećuje da Židovi njegova vremena postavljaju pravu zamku kako bi izbjegli obveze četvrte zapovijedi koja kaže: *Poštuј oca svoga i majku svoju.*

Ljudi, da bi izigrali zapovijed, ovako razmišljaju: *Sve ono što moram dati svojim roditeljima, prinosisam Gospodinu. A kako je Gospodin važniji od mojih roditelja, moja savjest je čista i nemam više obveza prema njima.* Isus, Bog istine, skida masku s tog besmislenog razmišljanja i kaže: *Ne!* Ne može se častiti Boga puštajući bližnjega da pati. Ne može se molitvom davati hvalu Gospodinu ako iz nje ne

**"Imaj malo, budi puno!"
GUSTAVE THIBON**

MK 7,1-8.14-15.21-23

proizlaze milosrđe, dobrota i bratska ljubav.

Izvanredan nauk! Koliki onda izrazi i očitovanja vjere nisu dobra djela pred Bogom, u svjetlu ovog nauka, jer su učinjeni bez ljubavi.

Jednog su dana pitali Isusa: *Učitelju, koja je zapovijed najveća u Zakonu?* "A On, bez oklijevanja, odgovori: *Ljubi Gospodina Boga svojega svim srcem svojim, a bližnjega svoga kao sebe samoga.* O tim dvjema zapovijedima visi sav Zakon i Proroci. (Mt 22,36-40)

Kršćani smo samo onda kad nas ljubav Božja potiče da više ljubimo bližnjega: bez ljubavi prema bližnjemu, ljubav prema Bogu velika je laž i čista obmana. Zbog toga Isus zaključuje svoje poučavanje pozivom na obraćenje srca. On kaže: *Ta iz srca čovječjega izlaze zle namisli. Zbog toga ne tražite zlo izvan sebe. Zlo je u vama i ovisi o vama; kao što je i dobro u vama i ovisi o vama.* Da bi bio konkretan, Isus donosi popis grijeha podsjećajući nas da se ti grijesi rađaju u našem srcu i zagađuju naš život. Prije svega prostitucija. Što je to? To znači svesti muškarca i ženu samo na tijelo, dakle svesti život na samu strast za tijelom. Danas je prostitucija postala dio mentaliteta. Krađa nije samo prisvajanje nečega što nam ne pripada, nego je krađa i nepoštjenje na poslu, nedostatak pravednosti, prijevara da bi se izbjeglo dati ono što se mora dati. Ubojstvo: najveća povreda života našeg bližnjeg, no ubojstvo je pripremljeno cijelim jednim ozračjem prijezira prema životu. Nije bez razloga rečeno da je jezik ubojitiči od mača. A sveti Ivan piše: *Tko god mrzi brata svoga, ubojica je.* (1 Iv 3,15)

Preljub: to je izdaja vlastite obitelji. Danas preljubu pogoduje cjelokupno ozračje lakoće i izlaganja samih sebe. Isus podsjeća na težinu grijeha preljuba jer preljub iznutra uništava sveti plan koji je htio sam Bog: obitelj. Isus zaključuje popis grijeha ludošću. U Bibliji je nazvano ludim držanje onoga koji se želi pokazati pravednjum nego što je. Lud je i onaj čovjek koji pokušava nagomilati dobra koja će ostaviti umjesto da stvara dobro koje

će ostati.

Prihvatomo Gospodinov poziv za promjenu našeg srca da na prvo mjesto stavimo Zapovijed ljubavi, da živimo vjeru dobrih djela, a ne samo dobrih riječi.

热烈欢迎克罗地亚海军合唱团访华!

Pozdrav Klapi ratne mornarice Hrvatske u Kini!

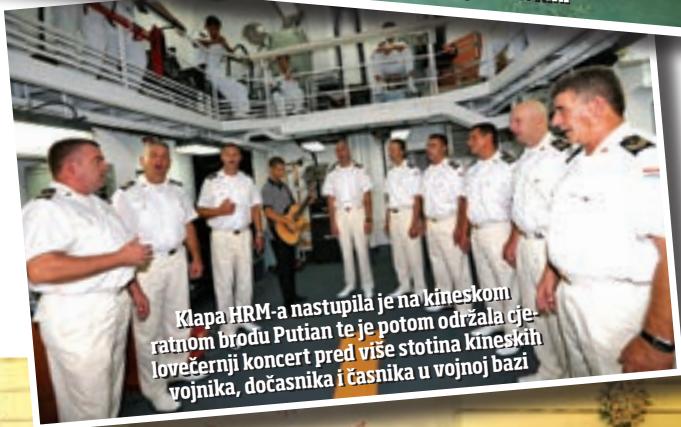
Publika je tijekom nastupa mogla na monitorima pratiti tekstove svih pjesama prevedene na kineski jezik

Članovi klape "Sveti Juraj" koja je od 23. do 31. kolovoza gostovala u Narodnoj Republici Kini, oduševivši pritom svojom glazbom publiku na nastupima u Šangaju i Pekingu, vratili su se u domovinu prepuni pozitivnih dojmova. Istoču kako su bili dočekani uz visoke državne i vojne počasti, a Kinezi su se potvrdili kao jedinstveni domaćini. Svaki je nastup, istoču, bio poseban doživljaj, a jedinstvenost ovog posjeta, slažu se svi u klapi, pamtit će cijeli život. Djelić atmosfere pokušat ćemo prenijeti fotografijama s njihova nastupa...

Klapa se tijekom gostovanja susrela i s izaslanstvom MORH-a predvodjenim ministrom Antonom Kotromanovićem koje je bilo u službenom posjetu NR Kini

Klapa HRM-a oduševila PEKING i ŠANGAJ

Klapa HRM-a nastupila je na kineskom ratnom brodu Putian te je potom održala cje-lovečernji koncert pred više stotina kineskih vojnika, dočasnika i časnika u vojnoj bazi

Održano je nekoliko koncerata pred vojnim i državnim vrhom u Pekingu i Šangaju. Domačin je bio i orkestar kineske vojske

KAKVA GOD BILA VAŠA PROŠLOST **BUDUĆNOST JE GRIPEN**

NOVA GENERACIJA borbenih zrakoplova Gripen u punoj je upotrebi diljem svijeta, objedinjujući vrhunsku tehnologiju i istinsku multifunkcionalnost.

Gripen ima najbolji omjer broja mogućih letova zrakoplova u određenom vremenu (Sortie Generation Rates), najveću fleksibilnost slijetanja i najveću borbenu učinkovitost i sve to za samo djelić operativnih troškova tijekom cijelog svog životnog vijeka, u usporedbi s drugim sličnim borbenim zrakoplovima.

Saab i njegovi međunarodni industrijski partneri isporučuju sustave sa svojstvima koja njihovi konkurenti mogu ponuditi tek kao obećanja. To će Gripenu osigurati vodeću poziciju na području performansi i mogućnosti borbenih zrakoplova još dugo nakon 2040. godine. ●●●●

Više o Gripenovoj priči o uspjehu možete naći na www.gripen.com